

KOSTRA landbruk

Ei vurdering av rapporteringa for 2018

Rapport nr. 26/2019
28.6.2019

Rapport:	KOSTRA landbruk – Ei vurdering av rapporteringa for 2018
Avdeling:	Ressurs og areal, seksjon arealbruksutvikling
Dato:	28.6.2019
Ansvarlig:	Berit Lundamo
Bidragstere:	Oda Gundersen og Jostein Tostrup
Rapport-nr.:	26/2019
Forsidebilde:	Oskar Puschmann, NIBIO

Innhald

Innhald	3
Samandrag.....	4
1 Innleiing	6
2 Omdisponering av jordbruksareal	7
2.1 Politiske mål.....	7
2.2 Omdisponert areal i 2018	7
2.3 Formål areala blir omdisponerte til	12
3 Jordlova – talet på saker og utfall.....	14
3.1 Omdisponeringssaker	14
3.2 Delingssaker	17
3.3 Nydyrking	20
3.4 Driveplikt	22
4 Konesjonslova – talet på saker og utfall.....	25
4.1 «Vanlege» søknader om konsesjon (ikkje nedsett konsesjonsgrense)	25
4.2 Søknader om konsesjon der søkaren er eit AS/ASA	28
4.3 Saker etter konsesjonslova § 9 siste ledd.....	28
4.4 Nedsett konsesjonsgrense	31
4.5. Nedsett konsesjonsgrense – slektskapsunntaket sett ut av kraft	34
5 Kvalitet på talmaterialet	35
5.1 Foreløpige og endelege tal.....	35
5.2 Endringar i rapporteringa over tid	35
5.3 Om rapporteringa for 2018	36
5.4 Konkrete tiltak	38

Samandrag

KOSTRA (KOMmune–Stat–RApportering) er eit nasjonalt informasjonssystem som gir opplysningar om kommunal og fylkeskommunal verksemd. Kommunane har sidan 2005 rapportert på eige landbruksskjema gjennom KOSTRA. I tillegg til rapportering på godkjent omdisponert dyrka og dyrkbart areal etter jordlova og plan- og bygningslova, rapporterer kommunane òg på saksarbeid etter jordlova og konsesjonslova.

Nøkkeltal

I 2018 rapporterte kommunane å ha omdisponert 3 561 dekar dyrka jord og 9 012 dekar dyrkbar jord. Totalt gir dette ei omdisponering på 12 574 dekar dyrka og dyrkbar jord til andre formål enn landbruk. Dette er 333 dekar mindre dyrka jord, men heile 4 258 dekar meir dyrkbar jord, enn i 2017.

Som tidlegare år er det areal til bustader som står for den største delen av omdisponeringa. 33 prosent av all omdisponeringa av dyrka jord i 2018 gjekk direkte til bustader.

Kommunane i Akershus/Oslo og Trøndelag fylke omdisponerte mest dyrka jord i 2018, med høvesvis 592 og 502 dekar. Kommunane i Rogaland omdisponerte 401 dekar. Dei tre fylka der kommunane har omdisponert mest dyrka jord, stod for nærmare 42 prosent av total omdisponering av dyrka jord nasjonalt i 2018. Dette er i tråd med tidlegare år.

I 2018 behandla kommunane i alt 985 saker etter jordlova § 9. Av desse sakene blei 865 søknader innvilga heilt eller delvis, medan 120 søknader blei avslått. Avslagsprosenten var 12,1 og har gått ned 2 % sia 2017, som var året med høgast avslagsprosent.

Kommunane behandla i alt 3 359 søknader om deling etter jordlova § 12 i 2018. Av desse søknadene blei 3 086 innvilga heilt eller delvis, medan 273 søknader blei avslått. Dette gir ein avslagsprosent på 8,1. Talet på behandla søknader i 2018 er det lågaste som er registrert sidan registreringa starta i 2005. Avslagsprosenten har heldt seg jamn dei siste tre årene på omkring 8 %.

Det blei gitt løyve til å nydyrke 24 855 dekar i 2018. Dette er over 2 000 dekar meir enn i 2017, og er det tredje året på rad at nydyrkingsareala har auka. Det har ikkje vore tillate så mykje areal til nydyrking sidan KOSTRA-rapporteringa starta i 2005. I 2018 blei det behandla 964 søknader om nydyrking. 24 søknader blei avslått. Totalt blei 2 109 dekar ikkje tillate for nydyrking i 2018.

Dei høgaste tala for godkjent nydyrkingsareal i 2018 ligg i kommunane i Hedmark (5 490 dekar), Trøndelag (5 253 dekar) og Oppland (2 400 dekar). Kommunane i desse tre fylka står for 53 prosent av alt tillate nydyrka areal i 2018.

I 2018 behandla kommunane i alt 19 søknader om varig fritak frå driveplikta. Av desse søknadene blei 12 søknader innvilga og 7 søknader avslått. I 2018 var det i alt 10 kommunar som har behandla slike søknader. Talet på behandla søknader er det lågaste som er registrert sia målinga starta.

Kommunane behandla i alt 2 546 vanlege søknader om konsesjon i 2018. Av desse sakene blei søknaden om konsesjon innvilga utan vilkår i 1 171 saker, innvilga med vilkår i 1 314 saker og 61 søknader blei avslåtte.

I 2018 blei det behandla i alt 55 saker der konsesjonssøkar var eit AS/ASA. Av desse sakene blei 43 søknader innvilga og 12 søknader blei avslåtte.

I 2018 blei det behandla i alt 261 søknader om konsesjon etter konsesjonslova § 9 siste ledd. Dette er saker der søkaren i utgangspunktet kan ta over eigedomen konsesjonsfritt, men der ho/han ikkje kan eller vil busette seg der. Vedkomande må då søke om konsesjon. Av desse søknadene blei 106 innvilga utan vilkår, 139 søknader blei innvilga med vilkår og 16 søknader blei avslått. Dette gir ein avslagsprosent på 6,1.

I 2018 har i alt 43 kommunar oppgitt at dei har forskrift om nedsett konsesjonsgrense (buplikt) etter konsesjonslova § 7. Kommunane behandla i alt 48 saker etter forskrift med heimel i konsesjonslova § 7 i 2018, noko som er ein kraftig nedgang samanlikna med tidlegare år. Av desse sakene blei 43 søknader innvilga, og 5 søknader blei avslått.

Kvalitet på årets rapportering

Ved endeleg rapportering for 2018 var det 11 kommunar som ikkje hadde rapportert. Det gir ein svarprosent på 97 prosent, noko som er på linje med 2017-tala. Vi må likevel tilbake til 2010 for å finne tilsvarende låg svarprosent.

Tiltak som kan betre kvaliteten på tala

KOSTRA er det beste verktøyet vi har for å måle korleis vi ligg an med tanke på å nå jordvernmålet, og for å følgje utviklinga i kommunane si behandling av saker etter jord- og konsesjonslov. Derfor er det viktig at desse tala reflekterer den faktiske situasjonen best mogleg. Landbruksdirektoratet foreslår følgjande tiltak for å betre kvaliteten på rapporteringa:

- Styrke rettleiinga på korleis fylkesmennene skal kvalitetssikre KOSTRA-tala. Slik kan ein tryggje at desse oppgåvene blir gjort meir einskapleg på tvers av embeta.
- Endre verkeområdet til jordlova §§ 9 og 12 slik at omdisponering av jordbruksareal berre kan skje gjennom handsaming etter jordlova eller ved utarbeiding av reguleringsplan.
- Skissere kva for moglegheiter det finns for å gjere analyser av omfanget av areal som kan nyttast til nydyrking, men som likevel ikkje er kartlagt som dyrkbar jord.
- Sørge for ein strengare dispensasjonspraksis etter plan- og bygningslova. Dette kan føre til at mindre areal blir omdisponert etter jordlova også.
- Nytt spørsmål i KOSTRA-skjema om tilbakeført areal.
- Ny rapporteringsrutine på for å hente in tal på areal omdisponert etter energiloven § 3-1, vassressursloven eller vassdragsreguleringsloven.

1 Innleiing

KOSTRA (KOMmune–Stat-RApportering) er eit nasjonalt informasjonssystem som gir opplysningar om kommunal og fylkeskommunal verksemd. Kommunane har sidan 2005 rapportert på eige landbruksskjema gjennom KOSTRA. Det blir rapportert på omdisponert dyrka og dyrkbar jord etter plan- og bygningslova og jordlova, og dessutan på anna saksarbeid etter jordlova og konsesjonslova.

Denne rapporten dekker rapporteringa for 2018. Rapporteringsskjemaet for 2018 er vist i vedlegg 2.

KOSTRA gir informasjon om utfallet av behandlinga til kommunen av dei ulike sakstypene, og dette blir rapportert for kvar sakstype for heile året under eitt. Det blir ikkje lagt inn opplysningar om kvar enkelt sak.

Vi har ikkje referert heile talmaterialet frå landbruksskjemaet i denne rapporten. Statistikken er tilgjengeleg på KOSTRA-sidene hos SSB. Vi har tatt med eit utdrag av data for 2018, og dessutan nokre nasjonale og fylkesvise tal. Desse er vist i vedlegg 1.

I kapittel 2 blir det gitt eit oversyn over dyrka og dyrkbart areal som er vedtatt varig omdisponert til andre formål enn landbruk.

I kapittel 3 blir det gitt eit oversyn over tal på saker og utfall av saker behandla etter jordlova.

I kapittel 4 blir det gitt eit oversyn over tal på saker og utfall av saker behandla etter konsesjonslova.

I kapittel 5 gir Landbruksdirektoratet vurderingar knytt til kvaliteten på dei innrapporterte tala, samt forslag til forbetringar.

2 Omdisponering av jordbruksareal

2.1 Politiske mål

Noreg har avgrensa areal for matproduksjon. Det har lenge vore eit politisk mål å verne om god dyrka og dyrkbar jord, og å avgrense den årlege omdisponeringa av dyrka jord til under 6 000 dekar.

Ved behandlinga av forslag til nasjonal jordvernstrategi 8. desember 2015 gjorde Stortinget vedtak om at jordvernålet skulle styrkast. Stortinget fastsette målet for maksimal årleg omdisponering til 4 000 dekar dyrka jord, og sa samstundes at dette målet gradvis skal søkast nådd innan 2020. Dette målet står fast i oppdatert nasjonal jordvernstrategi, som blei vedtatt av Stortinget i 2018.

Dyrka jord omfattar fulldyrka jord, overflatedyrka jord og innmarksbeite, dvs. jordbruksareal.

Dyrkbar jord er areal som ved oppdyrking kan settast i slik stand at det vil halde krava til fulldyrka jord, og som held krava til klima og jordkvalitet for plantedyrking. Dyrkbar jord kan vere overflatedyrka jord, innmarksbeite, skogareal, anna jorddekt fastmark, myr og torvmark.

Kjelde: NIBIO

2.2 Omdisponert areal i 2018

Nasjonalt nivå

Tala som kommunane rapporterer inn viser til vedtak om *omdisponering etter jordlova og vedtatte reguleringsplanar etter plan- og bygningslova*. Kommunane rapporterer ikkje om areal som blir lagt inn som byggeområde i kommuneplanen sin arealdel. Det kan derfor gå noko tid frå kommunar vedtar nye byggeområde i LNFR-område i kommuneplanen sin arealdel, til areala blir regulert og synleggjort i statistikken for omdisponering.

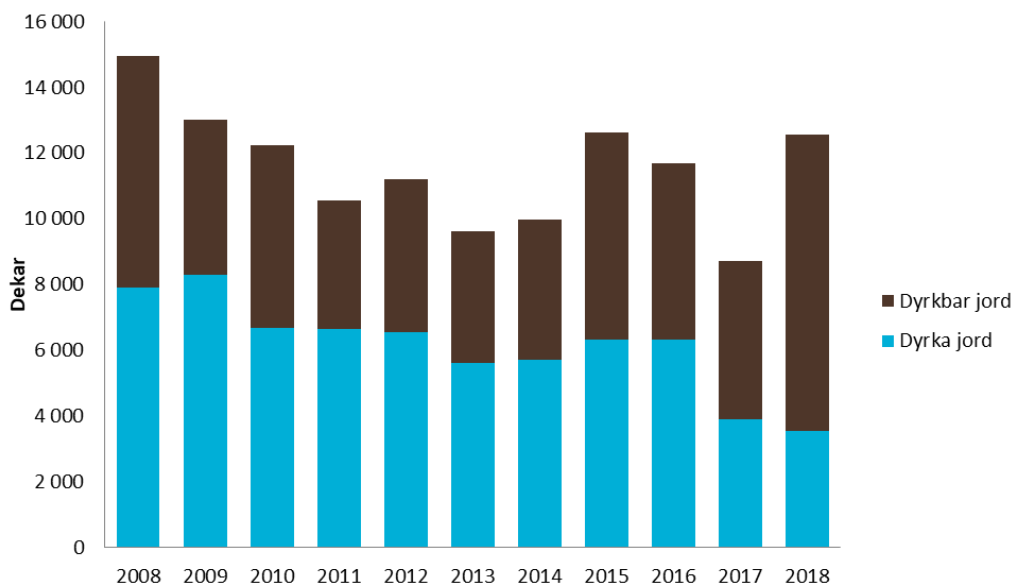
I 2018 rapporterte kommunane å ha omdisponert 3 561 dekar dyrka jord og 9 012 dekar dyrkbar jord. Totalt gir dette ei omdisponering på 12 574 dekar dyrka og dyrkbar jord til andre formål enn landbruk (tabell 1). Dette er 333 dekar mindre dyrka jord, men heile 4 258 dekar meir dyrkbar jord, enn i 2017. Dette er andre år på rad at omdisponeringa er lågare enn jordvernålet. Det høge talet på omdisponering av dyrkbar jord skuldast i stor grad regulering av øvingsområde i Ullensaker kommune, som har vore i bruk av Forsvaret lenge.

Tala viser areal som gjennom vedtak er omdisponerte til anna arealformål enn landbruk, som til dømes bustader, forretning, logistikk eller samferdsel. Areal som er omdisponert til skogplanting, eller regulert til landbruksformål, er ikkje medrekna.

Tabell 1: Omdisponert dyrka og dyrkbar jord til andre formål enn landbruk etter jordlova og plan- og bygningslova 2008 - 2018 (dekar). *Talet for 2017 har blitt justert slik at det samle blei omdisponert 3 894 daa dyrka jord. Talet i tabellen er ikkje endra for 2017 fordi vi ikkje har oppdatert fordeling på lovgrunnlag.

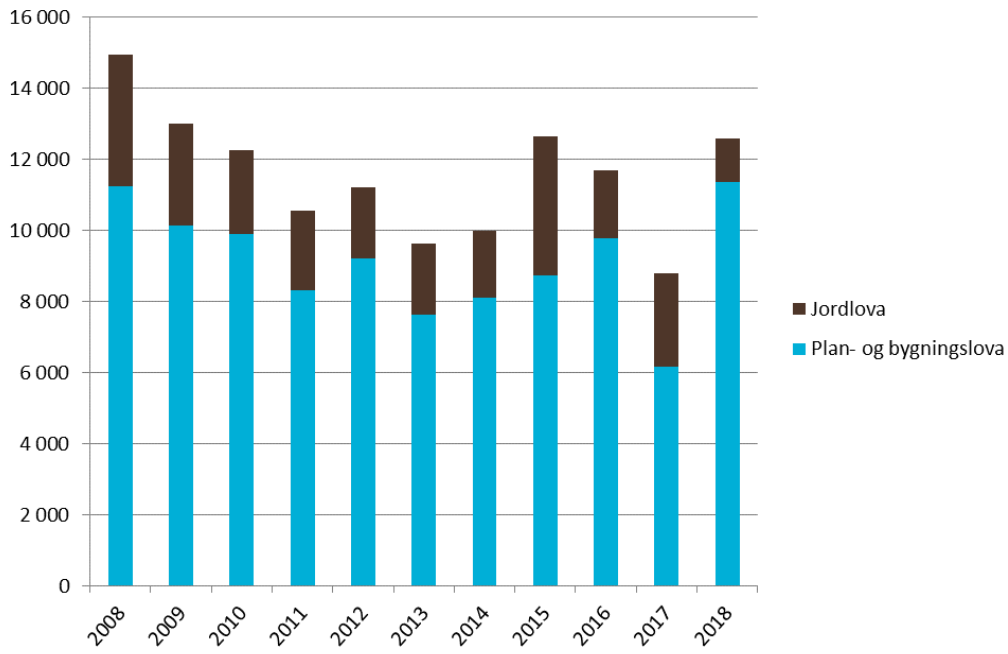
	Samla omdisponering jordlova og PBL			Plan- og bygningslova (PBL)			Jordlova		
	Dyrka jord	Dyrkbar jord	Sum dyrka og dyrkbar jord	Dyrka jord	Dyrkbar jord	Sum dyrka og dyrkbar jord	Dyrka jord	Dyrkbar jord	Sum dyrka og dyrkbar jord
2008	7 900	7 045	14 945	5 691	5 553	11 244	2 209	1 492	3 701
2009	8 308	4 690	12 998	6 470	3 649	10 119	1 838	1 041	2 879
2010	6 687	5 556	12 243	5 273	4 635	9 908	1 414	921	2 335
2011	6 648	3 894	10 542	5 273	3 052	8 325	1 375	842	2 217
2012	6 567	4 643	11 210	5 265	3 946	9 211	1 302	697	1 999
2013	5 620	4 016	9 636	4 375	3 264	7 639	1 245	752	1 997
2014	5 710	4 277	9 987	4 646	3 460	8 106	1 064	817	1 881
2015	6 341	6 287	12 628	5 213	3 510	8 723	1 128	2 777	3 905
2016	6 337	5 362	11 699	5 138	4 630	9 768	1 532	743	2 275
2017*	4 025	4 754	8 779	3 110	3 057	6 167	914	1 697	2 612
2018	3 561	9 012	12 574	2 795	8 553	11 348	766	460	1 226

Tala for omdisponering av dyrka jord i 2018 ligg 8,5 prosent lågare enn tala for 2017, då talet var 3 894 dekar, jf. figur 1. Merk at alle tala for 2017 blei noko lågare enn tala som blei presentert i tilsvarende rapport i fjor. Dette skuldast ei etterfølgjande justering i rapporteringa frå nokre einskildkommunar.

Figur 1: Omdisponert areal fordelt på dyrka og dyrkbar jord, sum jordlova og plan- og bygningslova 2008 - 2018 (dekar).

Etter eit nokså høgt nivå på den samla omdisponeringa etter jordlova i 2017, var talet for 2018 det lågaste sidan KOSTRA-rapporteringa starta i 2005 (figur 2).

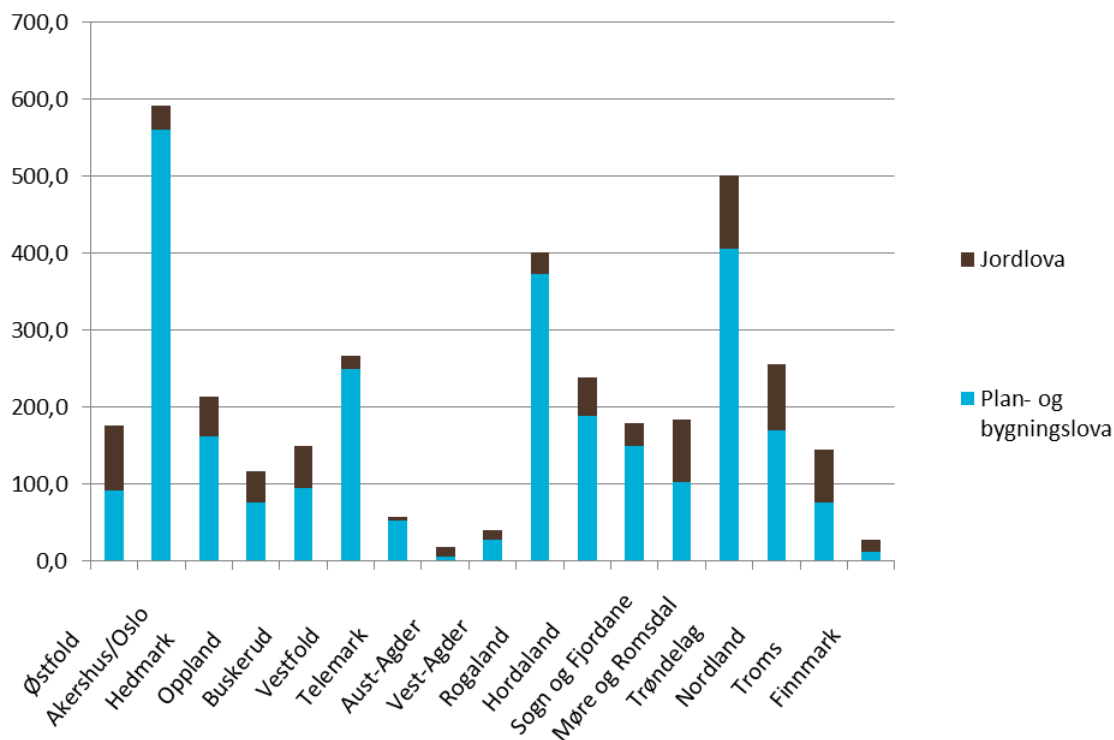

Figur 2: Omdisponert dyrka og dyrkbar jord fordelt på plan- og bygningslova og jordlova, 2008 - 2018 (dekar).

Fylkesvis statistikk

Under blir det vist tal og presentasjonar for omdisponering av dyrka jord på fylkesnivå. Det er viktig å minne om at desse sakene blir avgjort i kommunane, ikkje på fylkesnivå.

Figur 3 viser at kommunane i Akershus/Oslo og Trøndelag fylke har omdisponert mest dyrka jord i 2018, med høvesvis 592 og 502 dekar. Kommunane i Rogaland omdisponerte 401 dekar. Dei tre fylka der kommunane har omdisponert mest dyrka jord, stod for nærmare 42 prosent av total omdisponering av dyrka jord nasjonalt i 2018. Dette er i tråd med tidlegare år.

Figur 3: Fordeling av omdisponert areal dyrka jord etter lovgrunnlag og fylke, 2018 (dekar).

I følge dei endelege tala for 2018 har kommunane i Trøndelag (96 dekar), Nordland (86 dekar) og Østfold (85 dekar) dei høgaste tala for omdisponert dyrka jord til andre formål enn landbruk etter jordlova, jf. figur 3. Finnmark og Aust-Agder er dei einaste fylka der kommunane har omdisponert meir areal etter jordlova enn etter plan- og bygningslova.

Kommunevis statistikk

Dei fem kommunane som har omdisponert mest dyrka jord i 2018 er i følgje KOSTRA-tala Asker (204 dekar), Trondheim (150 dekar), Sandnes (140 dekar), Ullensaker (139 dekar) og Vefsn (139 dekar). Desse fem kommunane stod for 22 prosent av all omdisponering av dyrka jord nasjonalt i 2018.

Tabell 2: Dei 20 kommunane med mest dyrka jord omdisponert til andre formål enn landbruk i 2018.

	Kommune	Dekar
1	0220 Asker	204
2	5001 Trondheim	150
3	1102 Sandnes	140
4	0235 Ullensaker	139
5	1824 Vefsn	139
6	1103 Stavanger	134
7	0701 Horten	102
8	0226 Sørumsund	100
9	0101 Halden	79
10	1426 Luster	65
11	0427 Elverum	65
12	0716 Re	65
13	0213 Ski	64
14	5014 Frøya	62
15	0105 Sarpsborg	57
16	1931 Lenvik	45
17	1235 Voss	41
18	1432 Førde	41
19	1519 Volda	39
20	5021 Oppdal	37
	Sum øverste 20 kommuner	1 764
	Sum alle kommuner i Norge	3 561

I omdisponeringstala ligg samfunnsformål som bustader, ulike næringsbygg, skule og barnehage, der kommunane i si rolle som lokal planmyndigheit vel å plassere tiltaka på dyrka jord. I tala ligg òg nasjonale tiltak som større samferdselsutbyggingar og forsvarsformål, der staten har ei sentral rolle. Tala viser altså ein kombinasjon av kommunale avgjerder og gjennomføring av store statlege prosjekt.

2.3 Formål areala blir omdisponerte til

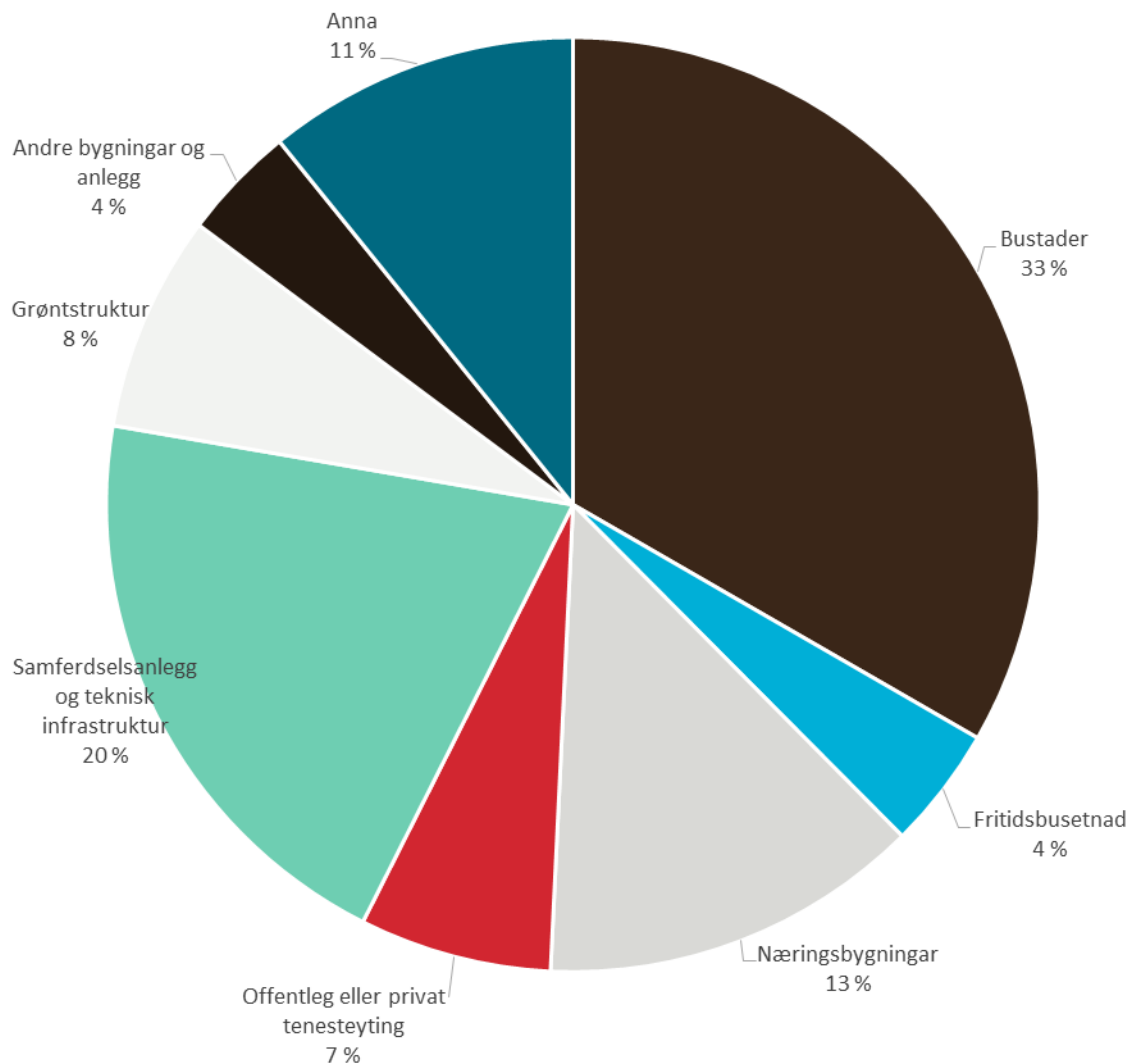
Når kommunane rapporterer i KOSTRA, skal tal på dekar omdisponert areal, både for reguleringsplanar og enkeltsaker etter jordlova, fordelast på ei heil rekke ulike formål. Omsynet til jordvernet skal avvegast mot andre omsyn i arealplanlegginga, og sjølv etter jordlova kan omsynet til å verne om arealressursane måtte vike for andre viktige samfunnsomsyn. Tala frå KOSTRA viser kva for andre samfunnsformål jordbruksareala blir tatt i bruk til i omdisponeringssaker, jf. tabell 3 og figur 4.

Tabell 3: Omdisponert areal etter jordlova og plan- og bygningslova fordelt på formål, 2018 (dekar).

Formål	Dyrka jordlov	Dyrka pbl	Sum dyrka	Dyrkbar jordlov	Dyrkbar pbl	Sum dyrkbar	Sum d + db
Bustader	322	865	1 187	158	406	564	1 751
Fritidsbusetnad	94	56	151	74	275	349	499
Næringsbygningar	82	388	471	57	971	1 028	1 499
Offentleg eller privat tenesteyting	16	222	237	67	104	171	409
Samferdselsanlegg og teknisk infrastruktur	46	676	722	45	875	920	1 642
Grøntstruktur	20	247	267	4	402	406	673
Andre bygningar og anlegg	28	113	141	42	252	294	435
Golfbane	0	1	1	0	5	5	5
Anna landbruksformål jordlova	158		158	13		13	171
Forsvarsformål	0	123	123	0	4 918	4 918	5 041
LNFR der landbruk er utelukka		6	6		132	132	138
LNFR spreidde bygningar		1	1		6	6	7
Bruk og vern av sjø og vassdrag	0	1	1	0	29	29	30
Kombinasjoner av hovedformål pbl		96	96		178	178	274
Sum omdisponert	766	2 795	3 561	460	8 553	9 012	12 574
Skogplanting	317		317	16		16	333

Fordelinga av kva for formål jordbruksareala blei omdisponert til i 2018 var særskilt lik som for året før. Som tidlegare år er det areal til bustader som står for den største delen av omdisponeringa. Kommunane har eit stort ansvar for å unngå at bustader blir bygd på jordbruksareal. I dei fleste tilfelle vil det vere alternativ til å bygge ned dyrka og dyrkbar jord. Om kommunane får bukt med bygging av bustader på jordbruksareal vil dette etter alt å dømme også gjere at omdisponering til grøntstruktur og samferdsle går ned. Dette er arealformål som inngår i nær alle detaljreguleringar for bustadprosjekt.

Tala for 2018 viser at 27 prosent av bustadbygginga på dyrka jord blei godkjent gjennom løyve til omdisponering etter jordlova. Denne bustadbygginga på dyrka jord blei altså godkjent utan bruk av reguleringsplan. For at ein skal kunne gjere ei heilskapleg og velgrunna vurdering og avgjerd om bustadbygging i kommunen, bør dette skje i samband med kommune- og reguleringsplanprosessar. Ikkje gjennom behandling av einskildsaker etter jordlova. Her har kommunane eit stort potensiale for å avgrense omdisponeringa.

Figur 4: Omdisponert areal dyrka jord fordelt på formål i 2018.

Det er vedtatte reguleringsplanar som ligg til grunn for dei tala kommunane rapporterer inn om omdisponering etter plan- og bygningslova. Hovudnorma er at større bygge- og anleggstiltak skal bli behandla gjennom reguleringsplan, og at det i definerte utbyggingsområde i kommuneplanen sin arealdel blir sett krav om reguleringsplan før utbygging. Plan- og bygningslova set likevel ikkje noko klar grense for kva som er å rekne som *større bygge- og anleggstiltak*. Dette betyr at kommunen har høve til å godkjenne mindre utbyggingar direkte gjennom kommuneplanen sin arealdel, utan å krevje reguleringsplan først. Sidan føresegnene om omdisponering i jordlova ikkje gjeld i bebyggelsesområde i kommuneplanen sin arealdel, vil slike utbyggingar ikkje bli fanga opp av KOSTRA-rapporteringa.

Areal til skogplanting blir heller ikkje tatt med i omdisponeringsstatistikken. Dette skuldast at skogplanting ikkje blir sett på som ei irreversibel omdisponering, sidan arealet framleis vil vere dyrkbar jord eller ved rydding eigne seg som innmarksbeite. Ved eit framtidig behov for matproduserande areal kan arealet bli dyrka opp att.

Omdisponering av areal til anna landbruksformål etter jordlova, altså bruk av arealet som ikkje tar sikte på jordbruksproduksjon slik dette er definert i jordlova, er definert som permanent omdisponering. Slik omdisponering blir dermed tatt med på linje med ulike utbyggingsformål kommunane registrerer gjennom KOSTRA. Dette kan til dømes vere ridehallar, hytter til utleige eller servicebygg.

3 Jordlova – talet på saker og utfall

3.1 Omdisponeringssaker

Jordlova set eit forbod mot å nytte dyrka jord til formål som ikkje tar sikte på jordbruksproduksjon. Dyrkbar jord må vidare ikkje disponerast slik at ho i framtida ikkje blir eigna til jordbruksproduksjon. Vil eigaren nytte dyrka eller dyrkbar jord til anna enn jordbruksproduksjon, må ho søke om samtykke til omdisponering etter jordlova § 9.

I KOSTRA blir òg søknader om frådeling etter jordlova § 12 tatt med under talet for omdisponeringssaker etter jordlova § 9, dersom delinga fører med seg at dyrka eller dyrkbar jord blir omdisponert.

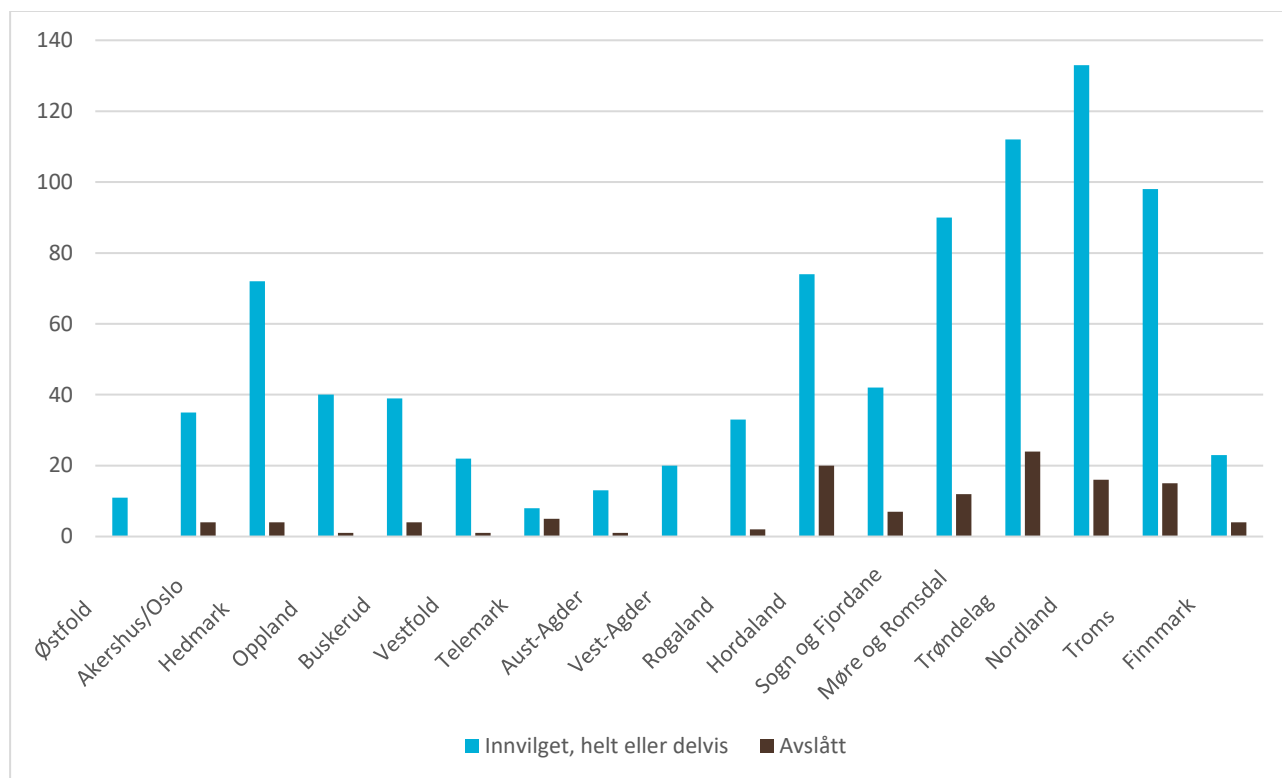
I 2018 behandla kommunane i alt 985 saker etter jordlova § 9, jf. tabell 4. Av desse sakene blei 865 søknader innvilga heilt eller delvis, medan 120 søknader blei avslått. Avslagsprosenten var 12,1 og har gått ned 2 % sidan 2017, som var året med høgast avslagsprosent.

Av tabellen nedanfor ser vi at det har vore ein nokså jamn nedgang i talet på søknader etter jordlova § 9 i perioden 2005 – 2014, medan vi ser ein liten auke i 2015. Åra etter gjekk talet på behandla saker ned igjen. Talet for 2018 er det lågaste vi har sett sidan kommunane fekk fullmakt til å fatte vedtak etter omdisponeringsføresegna i jordlova (frå 1.1.2004).

Tabell 4. Talet på omdisponeringssaker behandla av kommunane i perioden 2000-2018.

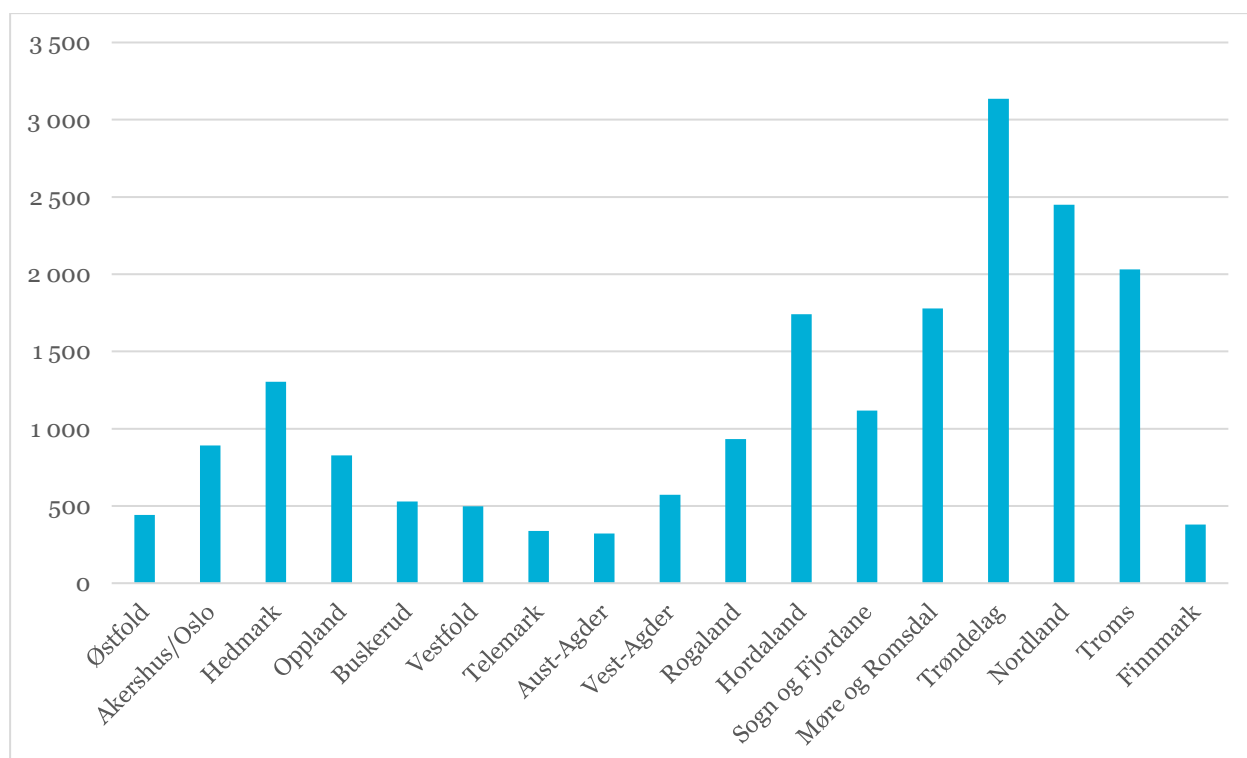
	Innvilga	Avslåtte	Saker i alt	Avslag i %
2000	767	47	814	5,8
2001	713	46	759	6,1
2002	626	41	667	6,1
2003	531	33	564	5,9
2005	2180	218	2398	9,1
2006	1962	194	2156	9
2007	1963	266	2229	11,9
2008	1707	235	1942	12,1
2009	1356	208	1564	13,3
2010	1461	156	1617	9,6
2011	1267	137	1404	9,8
2012	1211	159	1370	11,6
2013	1205	154	1359	11,3
2014	1065	121	1186	10,2
2015	1128	129	1257	10,3
2016	999	134	1133	11,8
2017	933	153	1086	14,1
2018	865	120	985	12,1

Figur 5 viser at det er stor forskjell mellom fylka med omsyn på kor mange søknader etter jordlova § 9 som blei behandla i dei respektive kommunane i 2018. Flest saker blei det behandla i kommunane i Nordland (149 saker) og Trøndelag (136 saker). Det lågaste talet på behandla omdisponeringssaker var i Østfoldkommunane, med 11 saker.

Figur 5: Talet på søknader etter jordlova § 9, innvilga og avslåtte, fordelt på fylka i 2018.

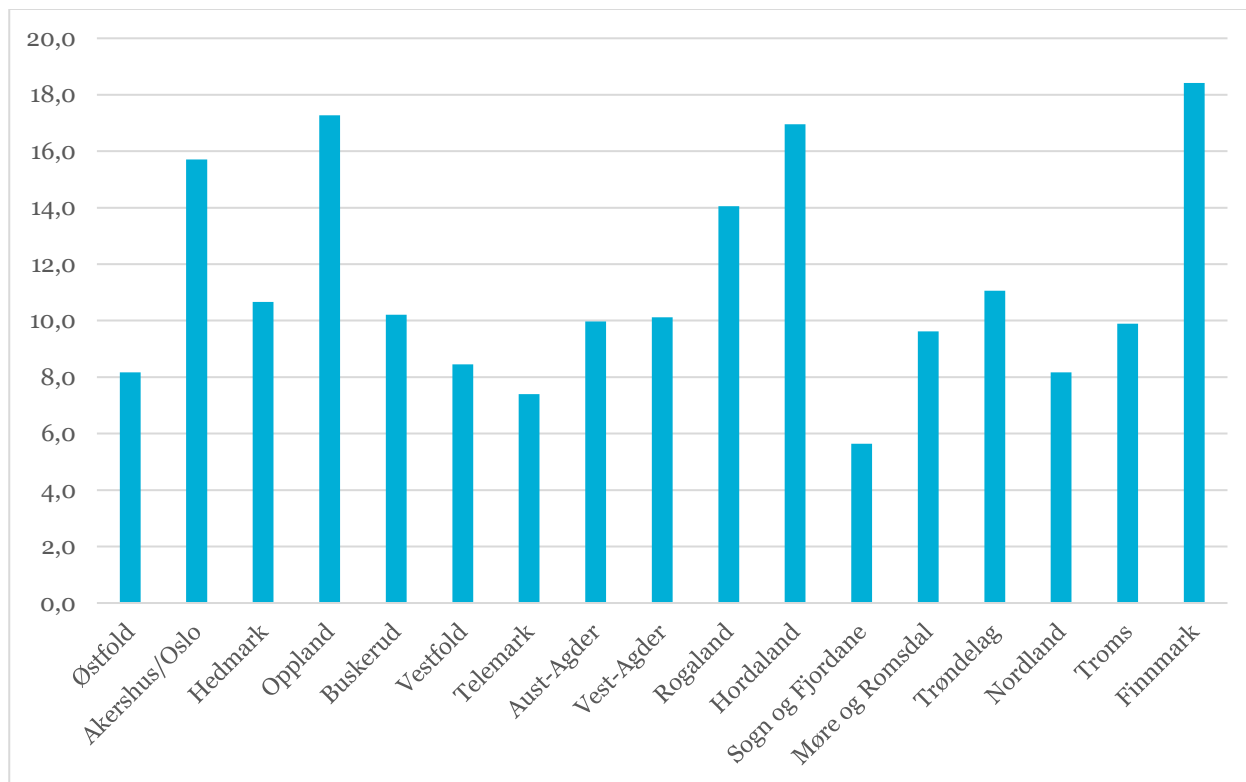
Av figur 6 går det fram at det er stor skilnad mellom fylka når det gjeld talet på behandla søknader om omdisponering i perioden 2006 - 2018. Det lågaste talet på behandla søknader er i kommunane i Aust-Agder med 321 saker, og det høgaste talet i kommunane i Trøndelag med 3136 behandla saker.

Figur 6: Talet på behandla søknader om omdisponering i perioden 2006-2018 fordelt på fylka.

Det er ikkje berre talet på søknader behandla etter jordlova § 9 som varierer mykje mellom fylka i denne perioden, men òg avslagsprosenten. Figur 7 viser at den høgaste avslagsprosenten var blant kommunane i Finnmark med om lag 18,4 prosent og Oppland med 17,3 prosent, mens den lågaste avslagsprosenten er i kommunane i Sogn og Fjordane med om lag 5,6 prosent.

Gjennomsnittleg avslagsprosent for heile landet i perioden 2006-2018 var på 11,3.

Figur 7: Avslagsprosent for saker etter jordlova § 9 i perioden 2006-2018 fordelt på fylka.

3.2 Delingssaker

Om eigaren av ein landbrukseigedom vil dele frå eit areal, t.d. ei tomt, må ho søke om samtykke til deling etter jordlova § 12. Kommunen skal ved si behandling av søknaden mellom anna legge vekt på om delinga legg til rette for ein tenleg og variert bruksstruktur i landbruket.

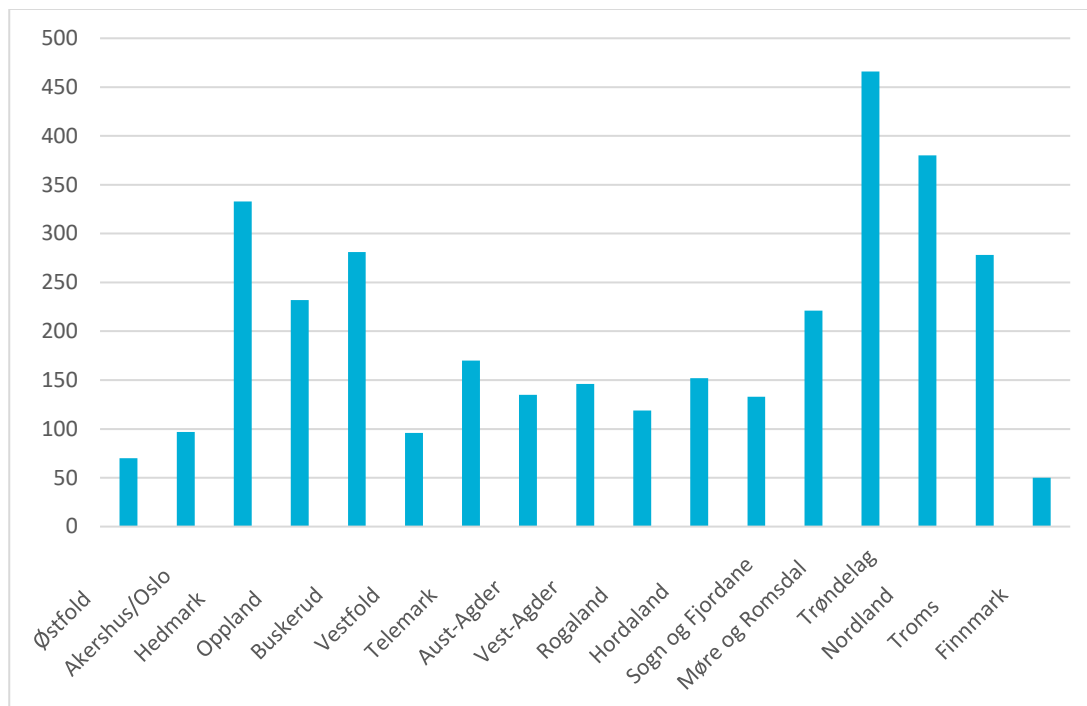
Jordlova § 12 blei endra med verknad frå 1.7.2013, mellom anna slik at omsynet til busetting kan gi grunnlag for at søknaden kan bli innvilga sjølv om andre moment talar mot det. Denne endringa vart tatt inn som eit nytt punkt i KOSTRA-skjemaet frå og med rapporteringsåret 2013.

Av tabell 5 går det fram at kommunane behandla i alt 3359 søknader om deling etter jordlova § 12 i 2018. Av desse søknadene blei 3086 innvilga heilt eller delvis, medan 273 søknader blei avslått. Dette gir ein avslagsprosent på 8,1. Talet på behandla søknader i 2018 er det lågaste som er registrert sidan registreringa starta i 2005. Avslagsprosenten har heldt seg jamn dei siste tre åra på omkring 8.

Tabell 5: Talet på søknader om deling etter jordlova § 12 behandla av kommunane i perioden 2005 - 2018.

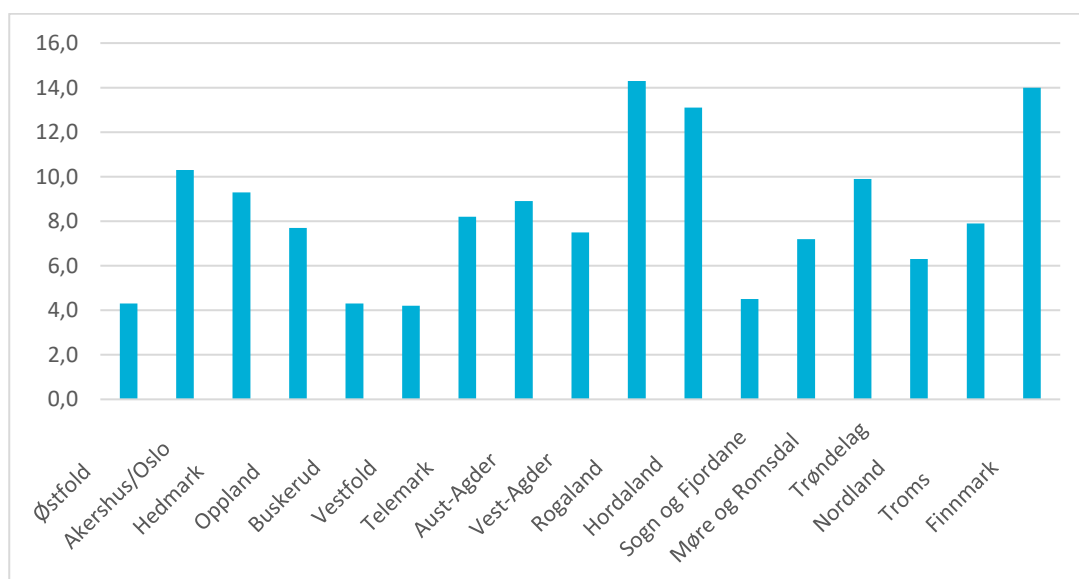
	Samtykke i alt	Med formål tilleggsjord	Av omsyn til busettinga i området	Avslag i alt	Saker i alt	Avslag i %
2005	6037	684		500	6537	7,6
2006	5079	507		536	5615	9,5
2007	4924	508		574	5498	10,4
2008	4718	544		543	5261	10,3
2009	4360	528		469	4829	9,7
2010	3960	456		353	4313	8,2
2011	4081	491		397	4478	8,9
2012	3773	516		375	4148	9
2013	3575	555	513	282	3857	7,3
2014	3692	585	532	274	3966	6,9
2015	3826	625	638	287	4113	7
2016	3577	557	589	321	3898	8,2
2017	3352	627	590	298	3650	8,2
2018	3086	599	551	273	3359	8,1

Av dei 3359 søknadene etter jordlova § 12 som blei innvilga i 2018, blei 551 søknader (16,4 prosent) innvilga av omsyn til busettinga. 599 søknader (17,8 prosent) av dei innvilga søknadene gjaldt tilleggsjord til annan landbrukseigedom.

Figur 8: Talet på behandla saker etter jordlova § 12 i 2018 fordelt på fylka.

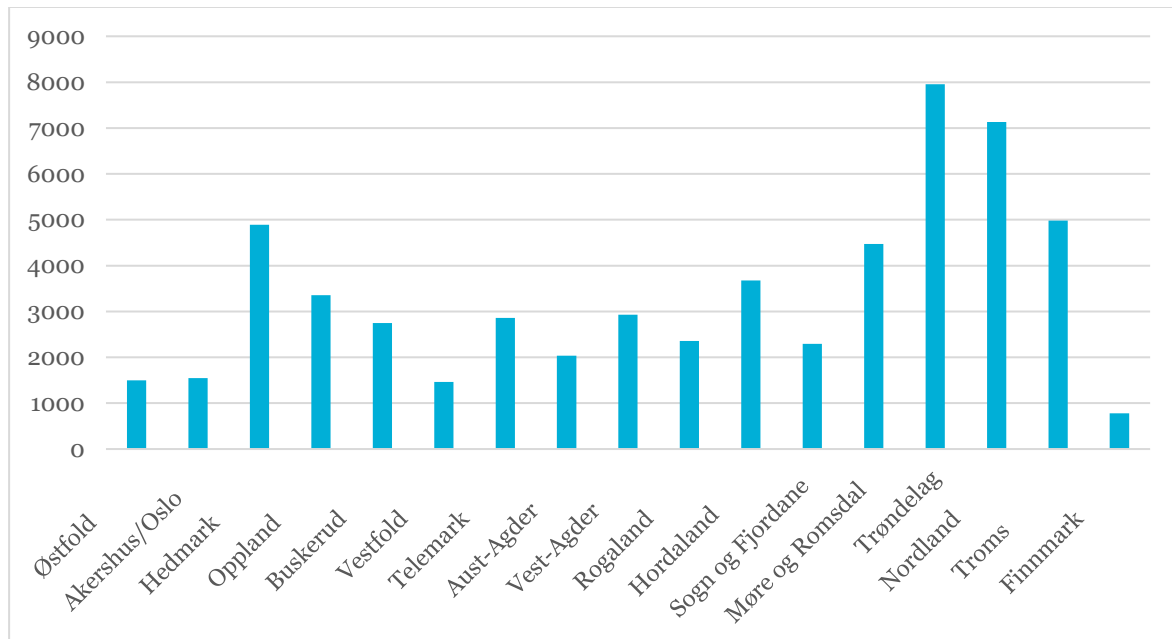
Det er stor skilnad mellom fylka med omsyn til kor mange delingssaker som vart behandla av kommunane i 2018, jf. figur 8. Det blei behandla flest saker i Trøndelag (466 saker), mens Finnmark behandla færrest saker (50 saker). Dette er tilsvarande som tidlegare år.

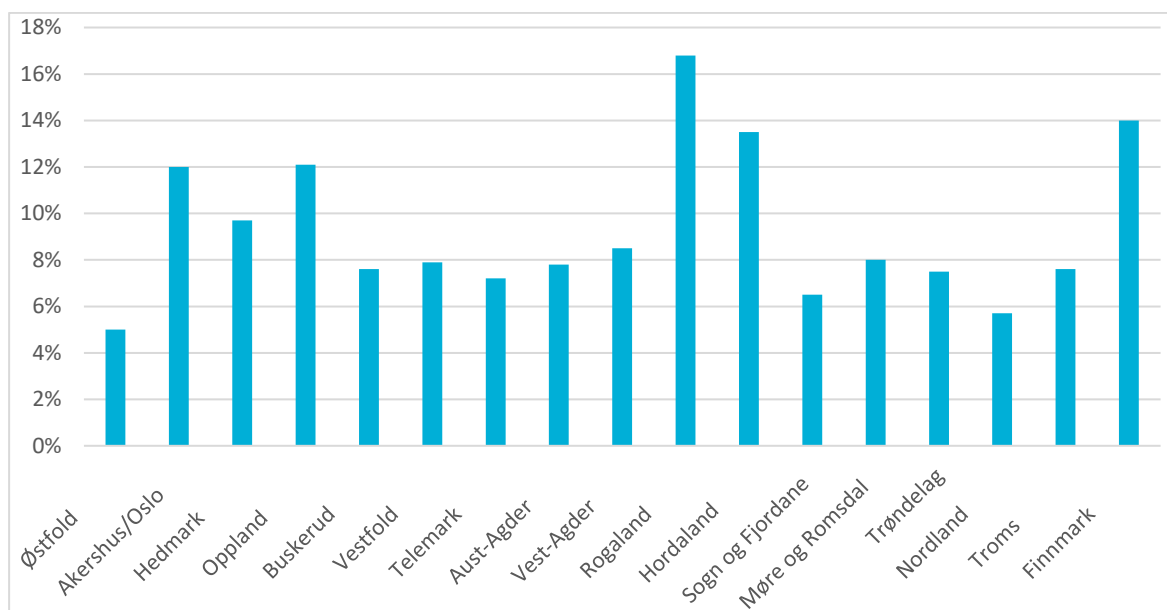
Figur 9: Andelen avslåtte søknader om deling etter jordlova § 12 i 2018.

Den høgaste avslagsprosenten i 2018 er i kommunane i Rogaland med 14,3 prosent og Finnmark med 14 prosent, jf. figur 9. Den lågaste avslagsprosenten er i kommunane i Vestfold med 4,2 prosent. Gjennomsnittleg avslagsprosent for delingssaker i heile landet var i 2018 på 8,3 prosent.

At det er ulikt tal behandla delingssaker fordelt på fylka går att òg i den periodevise statistikken for åra 2006 – 2018, jf. figur 10. Det høgaste talet behandla saker sår kommunane i Trøndelag for, med 7955 saker i perioden 2006 - 2018, og det lågaste talet er i kommunane i Finnmark med 781 behandla saker.

Figur 10: Talet på behandla saker etter jordlova § 12 i perioden 2006-2018 fordelt på fylka.

Figur 11: Gjennomsnittleg avslagsprosent i saker etter jordlova § 12 i perioden 2006 - 2018 fordelt på fylka.

I perioden 2006 – 2018 finn vi òg at det er klar skilnad mellom fylka med omsyn på avslagsprosent på delingssøknader. Dette kjem fram i figur 11.

Den høgaste avslagsprosenten er i kommunane i Rogaland, der i gjennomsnitt 16,8 prosent av delingssøknadene blei avslått i perioden. Den lågaste avslagsprosenten er i kommunane i Østfold med 5 prosent. For heile landet var gjennomsnittleg avslagsprosent i denne perioden 9,0 for kommunane si behandling av søknader etter jordlova § 12.

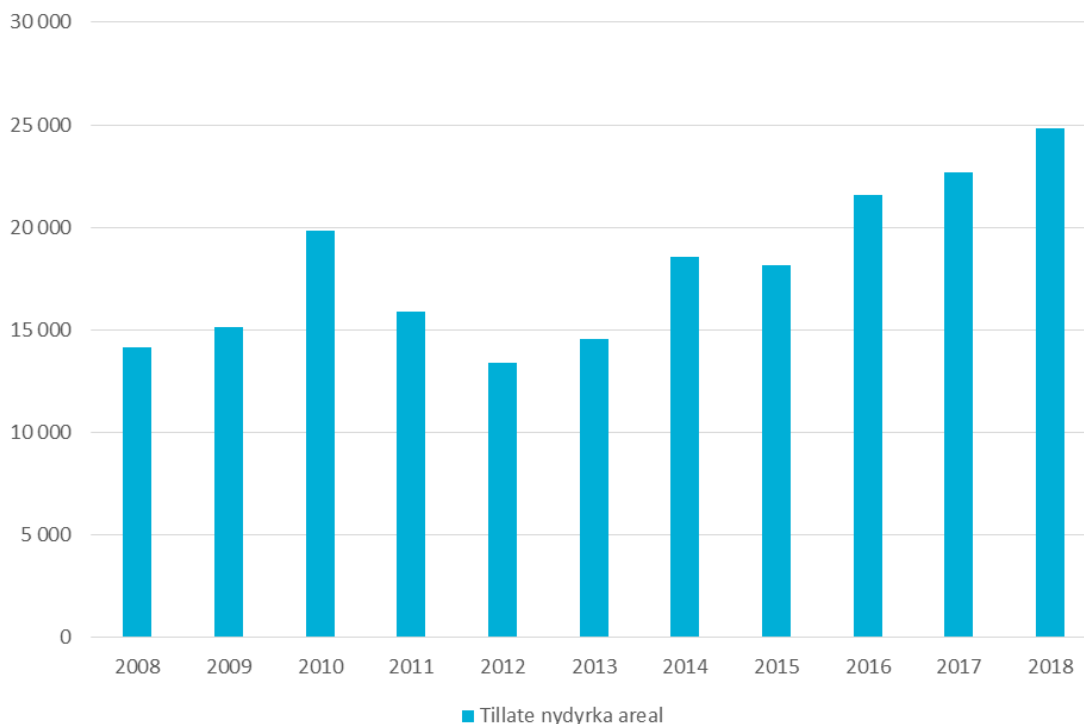
3.3 Nydyrking

For å nydyrke eit areal må eigaren søke kommunen om godkjenning av plan for nydyrking i samsvar med forskrift om nydyrking (jf. jordlova § 11). Kommunane rapporterer om utfall av behandla søknader i KOSTRA. Tabell 6 viser blant anna til tal på saker der det er gitt løyve til nydyrking, og eventuelt om det er sett vilkår, og dessutan tal på avslåtte saker. Tala seier ikkje i kva grad, eller når, desse areala faktisk vil bli dyrka opp. Dersom nydyrkingstiltaket ikkje er påbyrja innan tre år etter at løyvet blei gitt, fell løyvet bort.

Tabell 6: Utfall av behandling av søknader om nydyrking 2008 – 2018.

År	Tal på søknader	Løyve utan vilkår	Løyve med vilkår	Tal på avslag	Avslag - %	Omsøkt nydyrka areal	Tillate nydyrka areal
2008	587	232	344	13	1,9 %	15 180	14 157
2009	569	221	337	11	2,0 %	15 755	15 153
2010	689	311	366	12	1,7 %	21 213	19 860
2011	632	267	354	11	1,7 %	17 425	15 875
2012	653	305	342	6	0,9 %	14 287	13 417
2013	644	284	353	7	1,1 %	15 111	14 557
2014	878	405	455	18	2,1 %	19 405	18 572
2015	854	404	439	11	1,3 %	18 832	18 139
2016	964	469	486	9	0,9 %	22 636	21 575
2017	958	406	537	15	1,6 %	23 733	22 702
2018	964	398	542	24	2,5 %	26 964	24 855

Tabell 6 og figur 12 viser at det blei gitt løyve til å nydyrke 24 855 dekar i 2018. Dette er over 2 000 dekar meir enn i 2017, og er det tredje året på rad at nydyrkingsarealet har auka. Det har ikkje vore tillate så mykje areal til nydyrking sidan KOSTRA-rapporteringa starta i 2005. Gjennomsnittsarealet som blei tillate oppdyrka i kvar sak var 26 dekar i 2018. Dette er noko meir enn for året før. I 2018 blei det behandla 964 søknader om nydyrking. 24 søknader blei avslått. Totalt blei 2 109 dekar ikkje tillate for nydyrking i 2018. Dette gir ein avslagsprosent på 2,5 %, noko som er den høgaste i løpet av dei siste ti åra.

Figur 12: Tal på tillate nydyrka areal, 2008 - 2018 (dekar).

Dei høgaste tala for godkjent nydyrkingsareal i 2018 ligg i kommunane i Hedmark (5 490 dekar), Trøndelag (5 253 dekar) og Oppland (2 400 dekar). Kommunane i desse tre fylka står for 53 prosent av alt tillate nydyrka areal i 2018.

Ved behandling av søknad om godkjenning av plan for nydyrking skal kommunen legge særleg vekt på verknaden nydyrkinga kan få for natur- og kulturlandskapsverdiane. Kvart år blir det stilt vilkår av omsyn til natur og miljø i om lag halvparten av nydyrkingssakene. I 2018 blei det stilt slike vilkår i 58 prosent av sakene der godkjenning er gitt (tabell 6).

Tabell 7 viser fordeling av vilkår på dei ulike kategoriane. I 2018 blei det sett i alt 760 vilkår fordelt på 542 saker innvilga med vilkår. Det blei sett 216 vilkår av omsyn til biologisk mangfald, 296 vilkår av omsyn til kulturminne, 141 vilkår av omsyn til landskapsbildet, 44 vilkår av omsyn til friluftsliv og 63 vilkår om redusert areal. Ser ein heile perioden samla, er det sett flest vilkår av omsyn til kulturminne, og færrest vilkår av omsyn til friluftsliv.

Tabell 7: Fordeling av vilkår i nydyrkingssaker 2008 – 2018.

	Biologisk mangfald	Kulturminner	Landskapsbildet	Friluftsliv	Vilkår om redusert areal
2008	153	157	141	30	39
2009	134	158	142	24	30
2010	126	194	119	9	50
2011	122	185	122	17	50
2012	129	190	129	15	44
2013	129	186	153	25	24
2014	172	294	178	44	37
2015	199	260	172	44	42
2016	187	241	185	17	48
2017	237	298	152	13	47
2018	216	296	141	44	63

KOSTRA-tala viser at 653 dekar registrert som A-område for biologisk mangfald blei godkjent for nydyrking i 2018. I tillegg blei 1 124 dekar registrert som B-område for biologisk mangfald godkjent for nydyrking.

3.4 Driveplikt

Søknad om varig fritak frå driveplikta

Med verknad frå 1.7.2009 blei det i jordlova § 8 fastsett ei føresegn om at jordbruksareal skal drivast. Denne føresegna gjeld utan tidsavgrensing. Eigaren må derfor sjølv drive den dyrka jorda ho eig, eller jorda må leigast bort som tilleggsjord til andre. Ei slik leigekontrakt skal vere skriftleg, og gjelde for ei tid på minst 10 år. Leigeavtalen skal òg gi ei god driftsmessig løysing. Føresegna om driveplikt blei endra i 2017, men endringane har inga verknad for rapporteringa kva gjeld driveplikta.

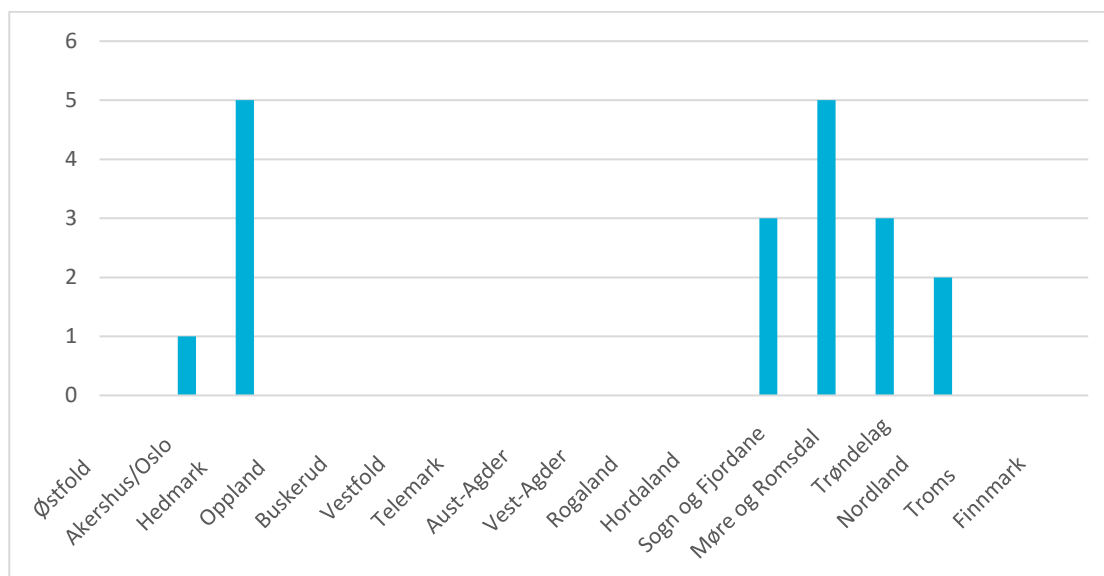
Eigaren kan søke om fritak frå driveplikta, enten heilt eller for ein tidsavgrensa periode, sjå jordlova § 8 a.

Tabell 8: Talet på behandla søknader om varig fritak for driveplikta etter jordlova § 8 a i perioden 2010-2018.

	Kommunar som har behandla søknader om fritak frå driveplikta	Søknader innvilga med varig fritak frå driveplikta	Søknader innvilga med tidsavgrensa fritak frå driveplikta	Avslått	Søknader i alt
2010	78	54	186	37	277
2011	32	40	**	29	69
2012	23	24		19	43
2013	14	18		25	43
2014	21	46		11	57
2015	18	14		11	25
2016	17	21		9	30
2017	21	15		14	29
2018	10	12		7	19

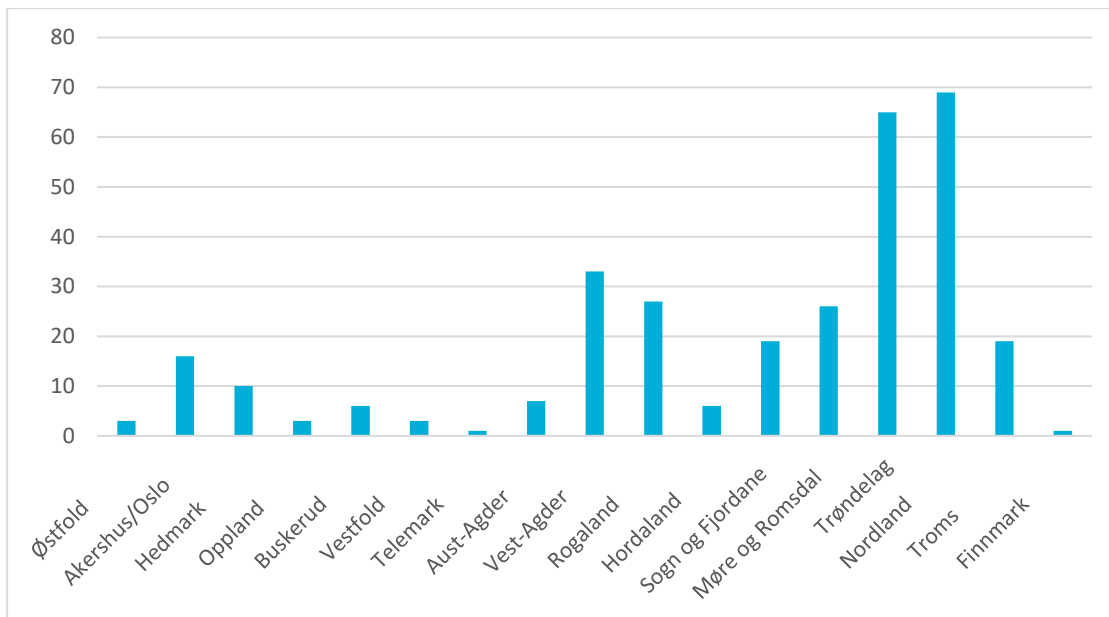
** Frå og med 2011 er det berre søknader om varig fritak frå driveplikta kommunane rapporterer på gjennom KOSTRA.

I 2018 behandla kommunane i alt 19 søknader om varig fritak frå driveplikta, jf. tabell 8. Av desse søknadene blei 12 søknader innvilga og 7 søknader avslått. I 2018 var det i alt 10 kommunar som har behandla slike søknader. Talet på behandla søknader er det lågaste som er registrert sia målinga starta.

Figur 13: Talet på søknader om varig fritak for driveplikt i 2018 fordelt på fylka.

Figur 13 viser at det var få kommunar som behandla søknader om driveplikt i 2018. Kommunane i Hedmark og Møre og Romsdal behandla flest søknader om varig fritak for driveplikt, med 5 søknader kvar i 2018.

Figur 14: Talet på søknader om varig fritak frå driveplikta fordelt på fylka, 2010-2018.

Ser vi på talet på slike søknader som kommunane har behandla i tida 2010-2018 får vi eit meir variert bilde. Flest slike saker er i kommunane i Nordland (69 saker) og Trøndelag (65 saker).

Ei forklaring på fordelinga mellom fylka i figur 14, kan vere at dei som søker varig fritak frå driveplikta ønsker å nytte eigedomen til bustad- eller fritidsformål. Det er derfor ikkje alltid at svakt produksjonspotensial på eigedomen ligg til grunn for ein søknad om varig fritak.

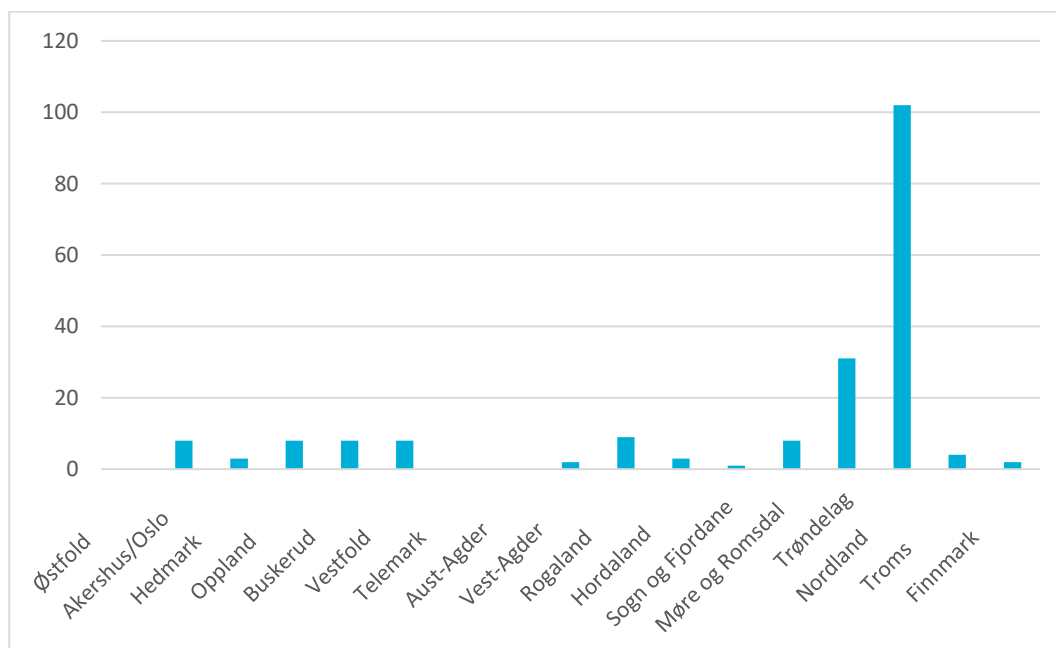
Brot på driveplikta – vedtak om pålegg etter jordlova § 8 tredje ledd

I samband med lovendringa i 2009 som er nemnt ovanfor, blei det opna for at kommunane kan gi eigaren pålegg når dei finn at det føreligg brot på driveplikta. Endringane frå 2017 i jordlova § 8 tredje ledd har ingen verknad for rapporteringa på dette området.

Tabell 9: Talet på rapporterte pålegg etter jordlova § 8 tredje ledd, perioden 2011-2018.

	Vedtak med pålegg om driveplikt etter jordlova § 8 tredje ledd
2010	16
2011	26
2012	71
2013	27
2014	27
2015	5
2016	3
2017	11
2018	12

I 2018 blei det gitt i alt 12 pålegg med heimel i jordlova § 8 tredje ledd, jf. tabell 9. Som vi kan sjå av tabellen er det ein nedgang i talet gitte pålegg etter jordlova § 8 dei seinare åra.

Figur 15: Talet på pålegg etter jordlova § 8 tredje ledd i perioden 2010-2018 fordelt på fylka.

I perioden 2010-2018 (figur 15) skil kommunane i Nordland og Trøndelag seg ut med talet på pålegg etter jordlova § 8 tredje ledd. Det var gitt 102 slike pålegg i Nordland i denne perioden og 31 pålegg i Trøndelag.

4 Konesjonslova – talet på saker og utfall

4.1 «Vanlege» søknader om konesjon (ikkje nedsett konesjonsgrense)

Formålet med konesjonslova er å få eit effektivt vern om landbruket sine produksjonsareal og slike eigar- og bruksforhold som er mest gagnlege for samfunnet. Konesjonslova fastset at det er naudsynt med konesjon for å erverve fast eigedom. Unntaka frå denne konesjonsplikta er likevel så omfattande at det i praksis berre må søkast om konesjon for ein liten del av eigarskifta på fast eigedom. Omtala under punkt 4.1 omfattar ikkje konesjonssaker som har sitt opphav i forskrifter om nedsett konesjonsgrense, derfor omtalar vi dei som *vanlege konesjonssaker*.

Kommunane behandla i alt 2 546 vanlege søknader om konesjon i 2018, jf. tabell 10. Av desse sakene blei søknaden om konesjon innvilga utan vilkår i 1 171 saker, innvilga med vilkår i 1 314 saker og 61 søknader blei avslåtte. Av dei søknadene som blei innvilga med vilkår blei det sett vilkår om personleg buplikt i 655 saker, og upersonleg buplikt i 94 saker.

Rapporteringa gjennom KOSTRA gir ikkje noko svar på kva for andre vilkår enn personleg eller upersonleg buplikt kommunane eventuelt har sett i desse sakene.

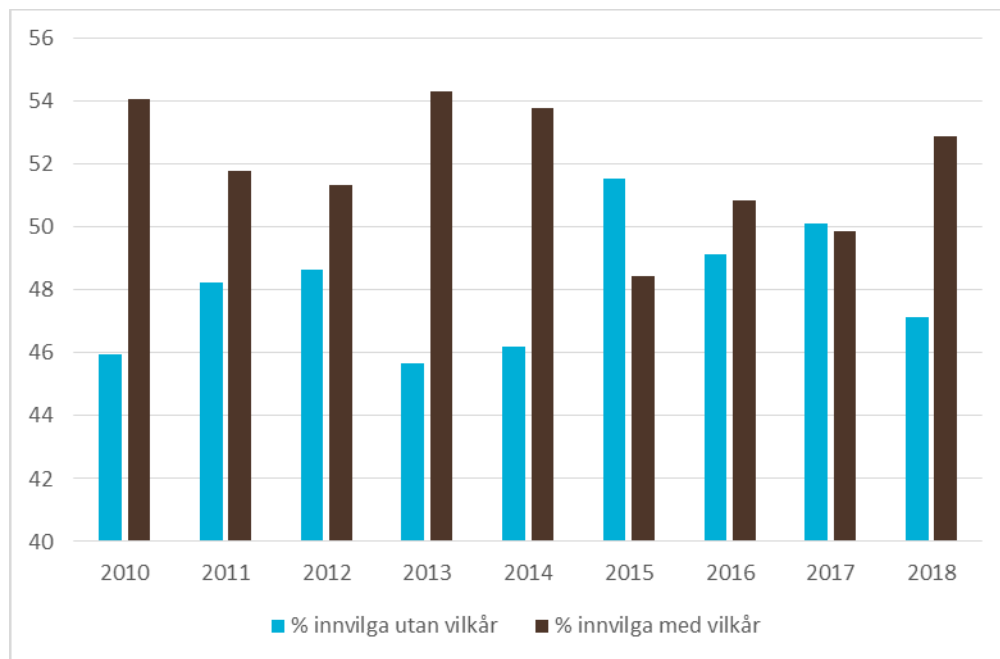
Talet på behandla saker i 2018 var om lag det same som i tidlegare år.

Tabell 10: «Vanlege» søknader om konesjon for perioden 2010-2018. Talet på saker.

	Innvilga			Innvilga med vilkår		Avslåtte	Søknader i alt	Avslagsprosent
	Utan vilkår	På vilkår etter § 11	Innvilga i alt	Pers. buplikt	Upers. buplikt			
2010	645	759	1404	395	53	43	1447	3,0
2011	1115	1197	2312	645	82	62	2374	2,6
2012	1177	1243	2420	680	106	63	2483	2,5
2013	1042	1239	2281	643	71	51	2332	2,2
2014	1146	1335	2481	721	104	48	2529	1,9
2015	1323	1244	2567	631	99	48	2615	1,8
2016	1 263	1 307	2570	637	106	57	2 627	2,2
2017	1336	1329	2665	735	110	58	2723	2,1
2018	1171	1314	2485	655	94	61	2546	2,4

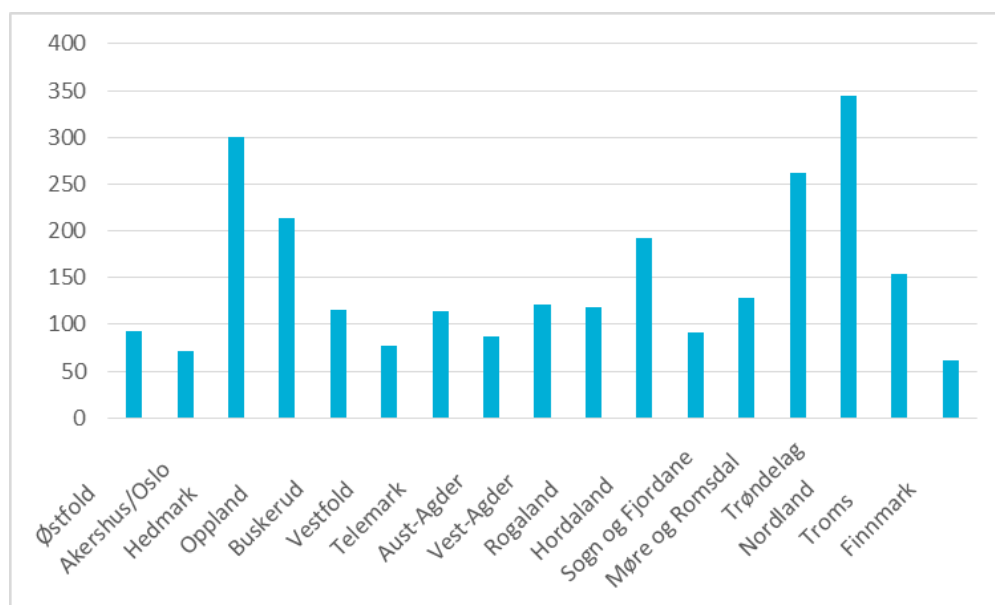
I 2018 blei i gjennomsnitt ca. 47 prosent av dei vanlege konesjonssøknadene innvilga utan vilkår, ca. 53 prosent av søknadene blei innvilga med vilkår og ca. 2,4 prosent av søknadene blei avslått.

Av tabell 10 og figur 16 kan vi sjå ein svak trend i retning av at fleire konesjonssaker blir innvilga utan vilkår i perioden 2015-2017, men i 2018 var det markant fleire konesjonssaker som blei innvilga med vilkår. I heile perioden blei i gjennomsnitt ca. 48 prosent av søknadene innvilga utan vilkår, og det blei sett vilkår i ca. 52 prosent av sakene.

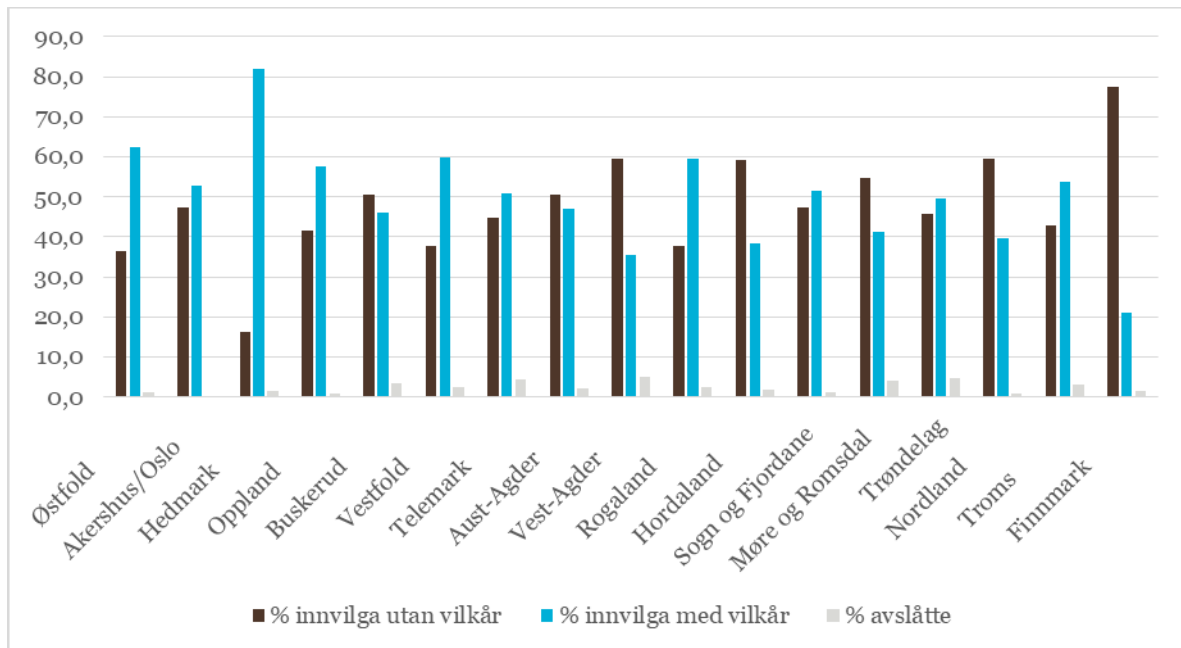

Figur 16: Andelen konsesjonssaker innvilga med og utan vilkår i perioden 2010-2018. Tal i prosent.

Figur 17 viser at det er klar forskjell mellom fylka med omsyn på kor mange vanlege konsesjonssaker som blei behandla av kommunane i 2018. Det blei behandla flest saker i kommunane i Nordland med 345 saker, og færrest behandla saker i kommunane i Finnmark med 62 saker. Ein kan med andre ord ikkje sjå nokre markante endringar i tala som følgje av lovendingane i 2017.

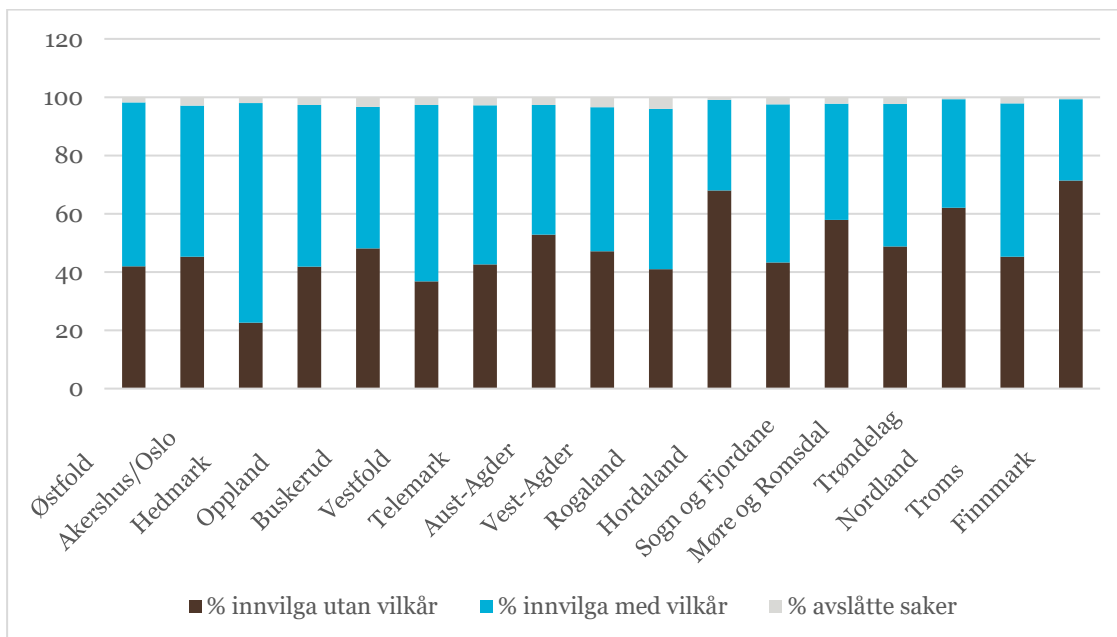

Figur 17: Talet på behandla «vanlege» konsesjonssaker i 2018 fordelt på fylka.

Figur 18: Utfall av søknader om konsesjon behandla av kommunane i 2018 fordelt på fylka.

Figur 18 viser at det er stor variasjon mellom fylka og når det gjeld kva som blei utfallet av kommunane sin behandling av søknadene om konsesjon. Det er kommunane i Finnmark som har innvilga den største delen av sakene (ca. 77 prosent) utan vilkår i 2018. Det er kommunane i Hedmark som har den lågaste delen innvilga søknader utan vilkår, med ca. 16 prosent.

Figur 19: Utfall av søknader om «vanleg» konsesjon behandla av kommunane i perioden 2010-2018 fordelt på fylka.

Om vi ser på fordelinga av utfall av kommunane si behandling av konsesjonssaker i perioden 2010-2018 fordelt på fylka (figur 19), finn vi nokre klare skilnader mellom fylka. Når det gjeld andelen «vanlege» konsesjonssøknader innvilga utan vilkår, ser vi at medan kommunane i Finnmark og Hordaland har innvilga litt over 70 prosent av søknadene utan vilkår, har kommunane i Hedmark berre innvilga nærare 23 prosent av søknadene utan vilkår. Ser vi på andelen søknader som blei avslått, ser vi òg ein klar skilnad. Berre omlag 0,8 prosent av søknadene i Hordaland blei avslått, medan 4,0 prosent av søknadene i nabofylket Rogaland fekk avslag.

4.2 Søknader om konsesjon der søkeren er eit AS/ASA

I 2012 blei KOSTRA-skjemaet utvida med eit spørsmål om konsesjon til aksjeselskap. Vi gjer merksam på at desse sakene òg er med i talet på «vanlege» konsesjonssaker.

Tabell 11: Talet på saker der søkeren er eit aksjeselskap, fordelt på utfall og år.

	Innvilga	Avslått	Saker i alt
2012	21	3	24
2013	36	8	44
2014	37	7	44
2015	34	4	38
2016	23	7	30
2017	48	10	58
2018	43	12	55

I 2018 blei det behandla i alt 55 saker der konsesjonssøkar var eit AS/ASA. Av desse sakene blei 43 søknader innvilga og 12 søknader blei avslåtte. Det er i Nordland og Trøndelag kommunane har behandla det største talet slike saker, med 5 saker i kvart fylke.

4.3 Saker etter konsesjonslova § 9 siste ledd

Endringa av konsesjonslova i 2009 gjorde at odelsberettiga eller nær slekt må søke konsesjon der kor vedkommande ikkje kan eller vil busette seg på eigedom. Kommunen tar så stilling til om det skal gis konsesjon med eller uten vilkår om buplikt.

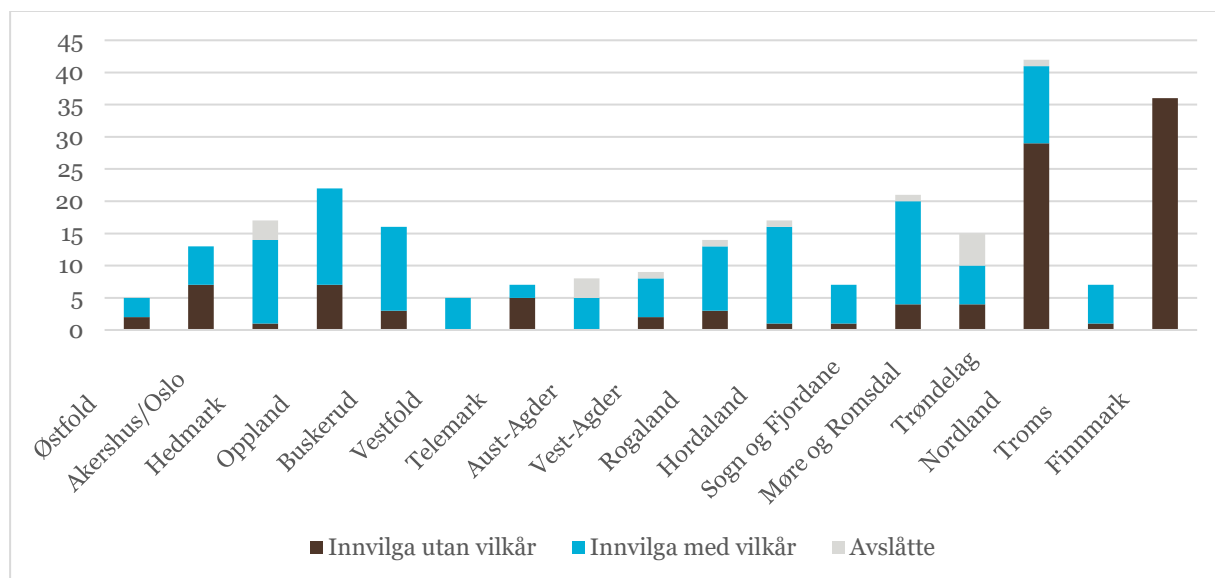
Talet på slike saker behandla av kommunane i 2018 som førsteinstans var litt høgare enn året før. I tida etter at denne lovendringa blei innført viser tabell 12 at talet på behandla søknader har vore variert. Det same gjeld avslagsprosenten.

Tabell 12: Talet på saker etter konsesjonslova § 9 siste ledd, behandla av kommunane som førsteinstans, 2010-2018.

	Innvilga			Søknader innvilget med vilkår			Avslåtte	Søknader i alt	Avslagsprosent
	Utan vilkår	Med vilkår	I alt	Pers. buplikt	Upers. buplikt	Seinare tilflytting			
2010	270	533	803	218	59	174	42	845	5,0
2011	109	231	340	*	44	180	39	379	10,3
2012	75	253	328	*	42	205	24	352	6,8
2013	77	202	279	*	57	125	12	291	4,1
2014	64	173	237		43	115	20	257	7,8
2015	94	187	281		36	138	26	307	8,5
2016	82	202	284		55	118	21	305	6,9
2017	68	156	224		38	103	14	238	5,9
2018	106	139	245		28	94	16	261	6,1

* Det blei ikkje rapportert om dette etter 2011

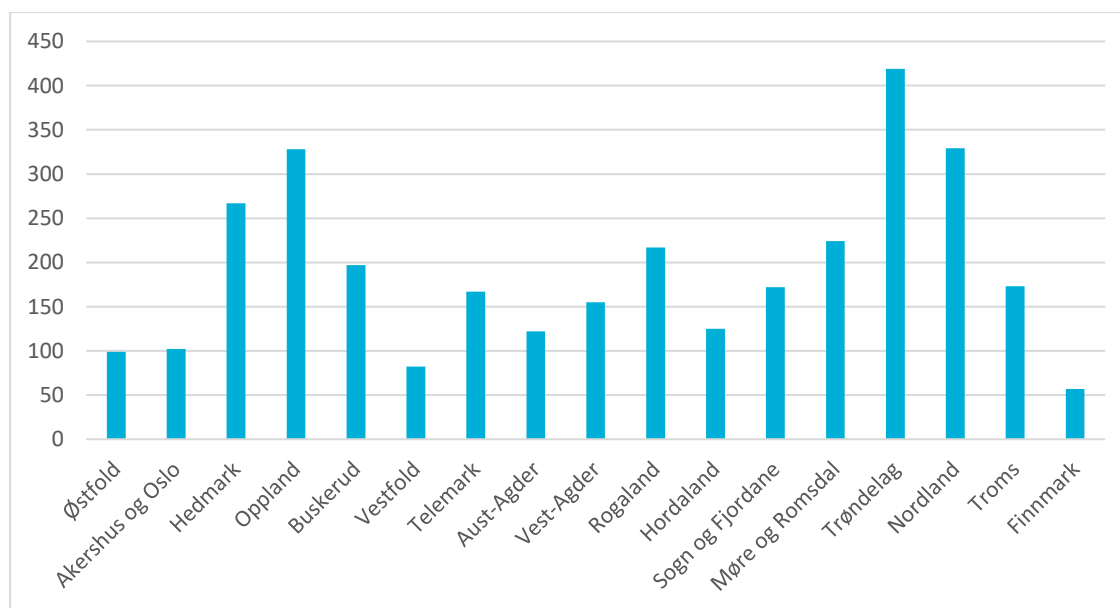
I tabell 12 ser vi at det i 2018 blei behandla i alt 261 søknader om konsesjon etter konsesjonslova § 9 siste ledd. Av desse søknadene blei 106 innvilga utan vilkår, 139 søknader blei innvilga med vilkår og 16 søknader blei avslått. Dette gir ein avslagsprosent på 6,1.

Figur 20: Talet på saker etter konsesjonslova § 9 siste ledd fordelt på utfall og fylke. Saker behandla av kommunane i 2018.

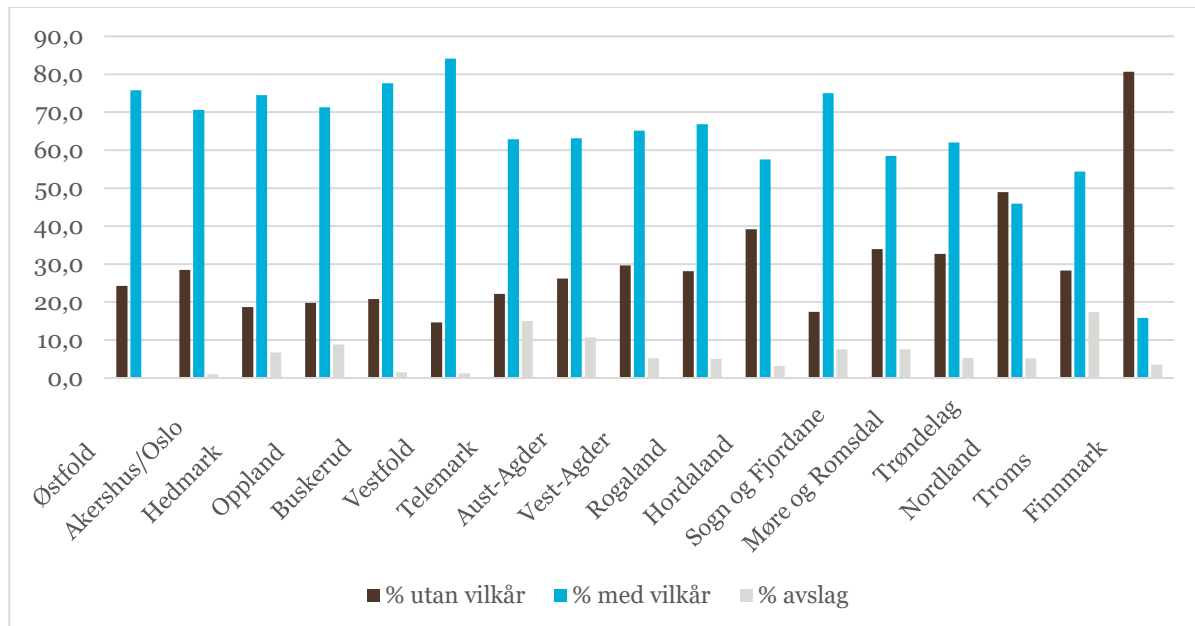
Kommunane i Nordland og Finnmark har behandla flest slike saker, med høvesvis 42 og 36 saker, jf. figur 20. I Østfold og Vestfold blei det berre behandla 5 slike saker i 2018.

Figur 21 viser at det varierer noko mellom fylka i perioden 2010-2018 kor mange slike saker kommunane har behandla. Det er kommunane i Trøndelag som har behandla flest slike saker med 419 saker, medan kommunane i Finnmark har behandla færrest saker med 57 i same periode.

Figur 21: Tal på saker etter konsesjonslova § 9 siste ledd i perioden 2010-2018 fordelt på fylke.

Figur 22 viser at det som venta er noko variasjon mellom fylka når det gjeld kor stor del av desse sakene som blei innvilga med og utan vilkår i denne perioden. Det er i Finnmark og Nordland flest saker blei innvilga utan vilkår, med om lag 81 prosent innvilga saker i Finnmark og om lag 49 prosent i Nordland. Den største andelen avslåtte saker finn vi i Troms med 17,3 prosent og Telemark med 15,0 prosent.

Figur 22: Saker etter konsesjonslova § 9 siste ledd i perioden 2010-2018 fordelt på utfall og fylke. Tal i prosent.

4.4 Nedsett konsesjonsgrense

For å sikre omsynet til fast busetjing kan kommunen søke om å få innføre forskrift etter konsesjonslova § 7, òg kalla «nullgrenseforskrift». Ei slik forskrift sett konsesjonsfridomen ut av spel for heile eller delar av kommunen, og gjeld for eigedomar som er eller har vore nytta til heilårsbustad eller er regulert til bustadformål. Tar ein over ein slik eigedom og vil nytte han til fritidsformål, må ein søke om konsesjon.

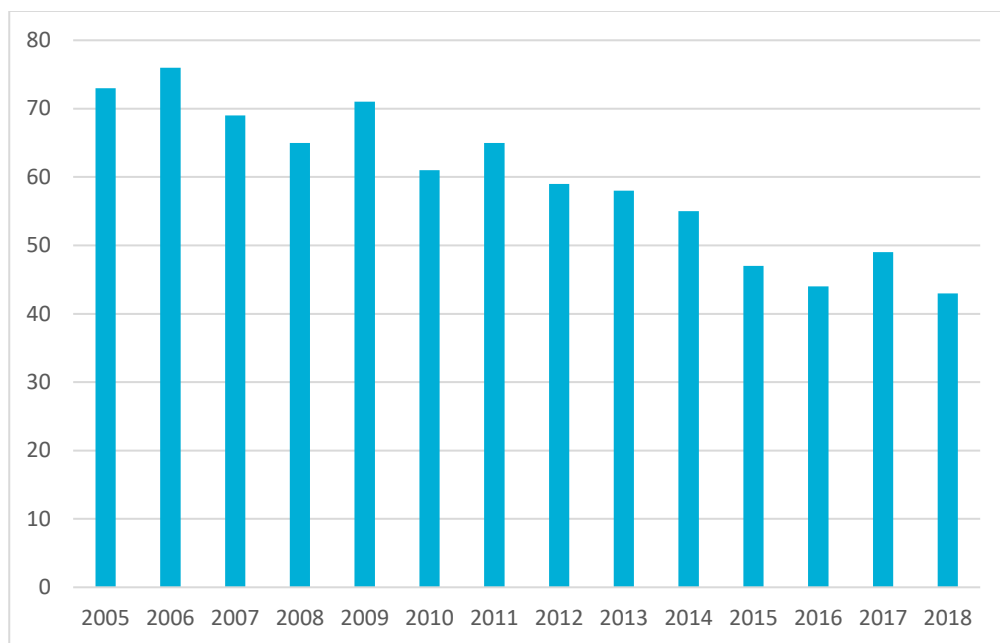
Tabell 13: Talet på saker behandla av kommunane med heimel i forskrift etter konsesjonslova § 7 i perioden 2000-2018.

	Innvilga i alt	Avslåtte	Saker i alt	Avslagsprosent	Gammal forskrift
2000	33	6	39	15,4	
2001	135	14	149	9,4	
2002	18	1	19	5,3	
2003	27	1	28	3,6	
2005	100	24	124	19,4	127
2006	78	21	99	21,2	20
2007	95	21	116	18,1	30
2008	167	20	187	10,7	3
2009	234	21	255	8,2	0
2010	158	17	175	9,7	0
2011	169	28	197	14,2	0
2012	120	43	163	26,4	0
2013	110	21	131	16,0	0
2014	105	17	122	13,9	0
2015	48	6	54	11,1	
2016	116	7	123	5,7	
2017	328	14	342	4,3	
2018	43	5	48	10,4	

Kommunane behandla i alt 48 saker etter forskrift med heimel i konsesjonslova § 7 i 2018, noko som er ein kraftig nedgang samanlikna med tidlegare år. Av desse sakene blei 43 søknader innvilga, og 5 søknader blei avslått.

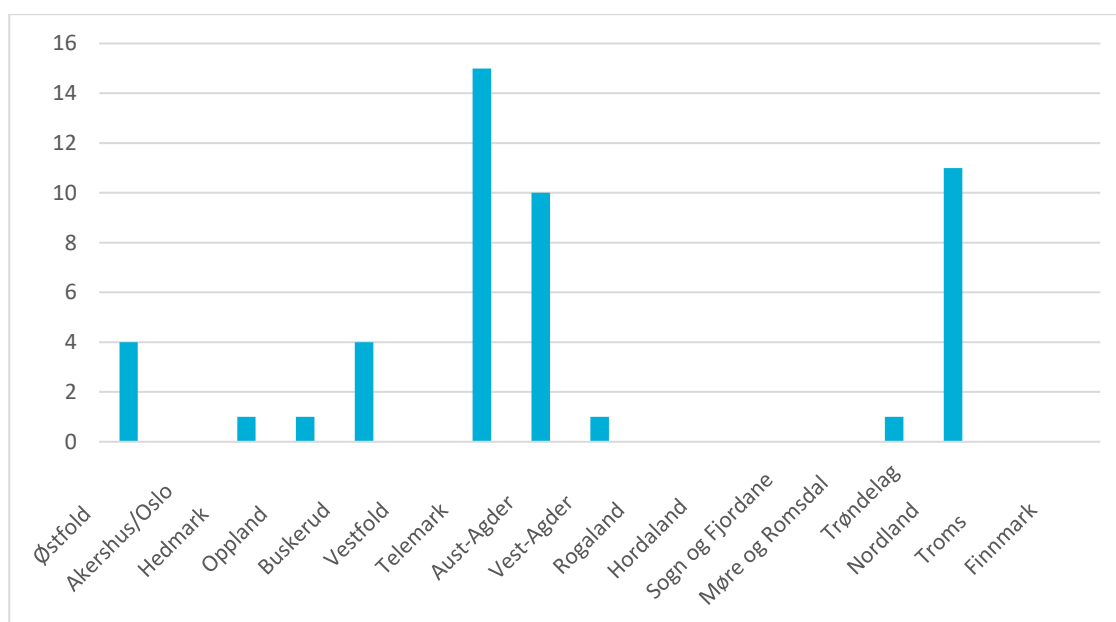
Dei store skilnadane i nullgrensesaker mellom 2017 og 2018 kan skuldast feilrapportering i 2017, då nokre kommunar kan ha talt eigenerklæringsskjema som innvilga nullgrensesaker. Ei anna forklaring kan òg vere at einskilde kommunar var i ferd med å oppheve forskrifta og difor innvilga konsesjon i mange saker i forkant av opphevinga. Ein slik kommune var Sirdal kommune i Vest-Agder som innvilga 122 søknader om konsesjon i 2017. Kommunen fekk oppheva forskrifta si i 2018.

I 2018 har i alt 43 kommunar oppgitt at dei har ei forskrift etter konsesjonslova § 7 i følge KOSTRA-rapporteringa. Dette er seks færre enn året før, jf. figur 23. Det er Landbruksdirektoratet som fastsetter desse forskriftene, og vi fører derfor ein eigen oversikt over dei årsvise endringane i tal på kommunar med forskrift. For 2018 er det skilnad mellom våre tal og KOSTRA-tala. I vår oversikt hadde 47 kommunar forskrift om nedsett konsesjonsgrense ved årsskifte 2019, noko som er fire fleire enn dei kommunane som gjennom KOSTRA svarar at dei har ei slik forskrift. Dette kan tyde på at nedgangen i kommunar med forskrift om buplikt ikkje er like stor som grafen gjer utrykk for, men at det er i ferd med å flate ut.

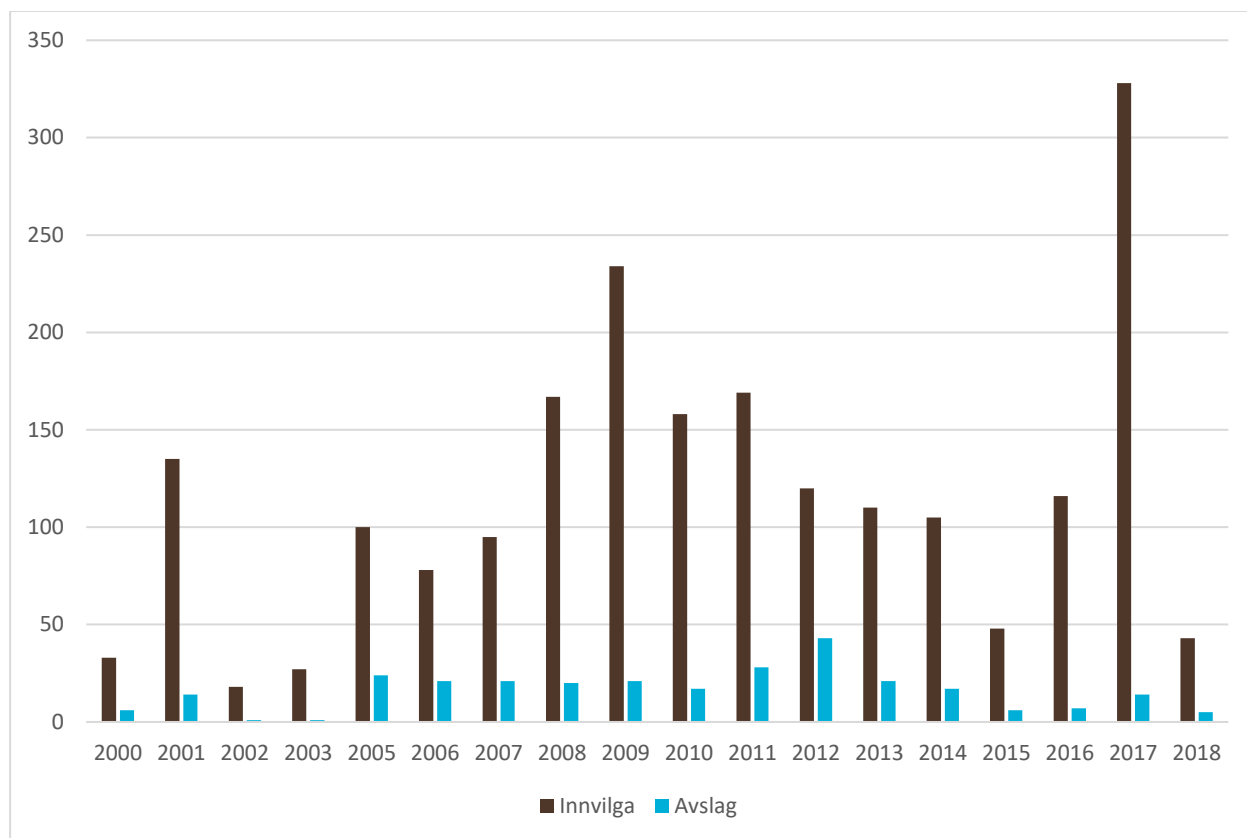
Figur 23: Talet på kommuner som har forskrift etter konsesjonslova § 7 i følge KOSTRA-rapporteringa i perioden 2010-2018.

Sjølv om talet på slike saker fortsatt er relativt lågt både for landet og for dei einstilte fylka, så viser figur 24 at det er klar skilnad mellom fylka med omsyn til kor mange slike saker som blei behandla i 2018. Det er kommunane i Telemark, Nordland og Aust-Agder som klart skil seg ut med høvesvis 15, 11 og 10 behandla saker i 2018. Dette er svært låge tal samanlikna med tidligare år

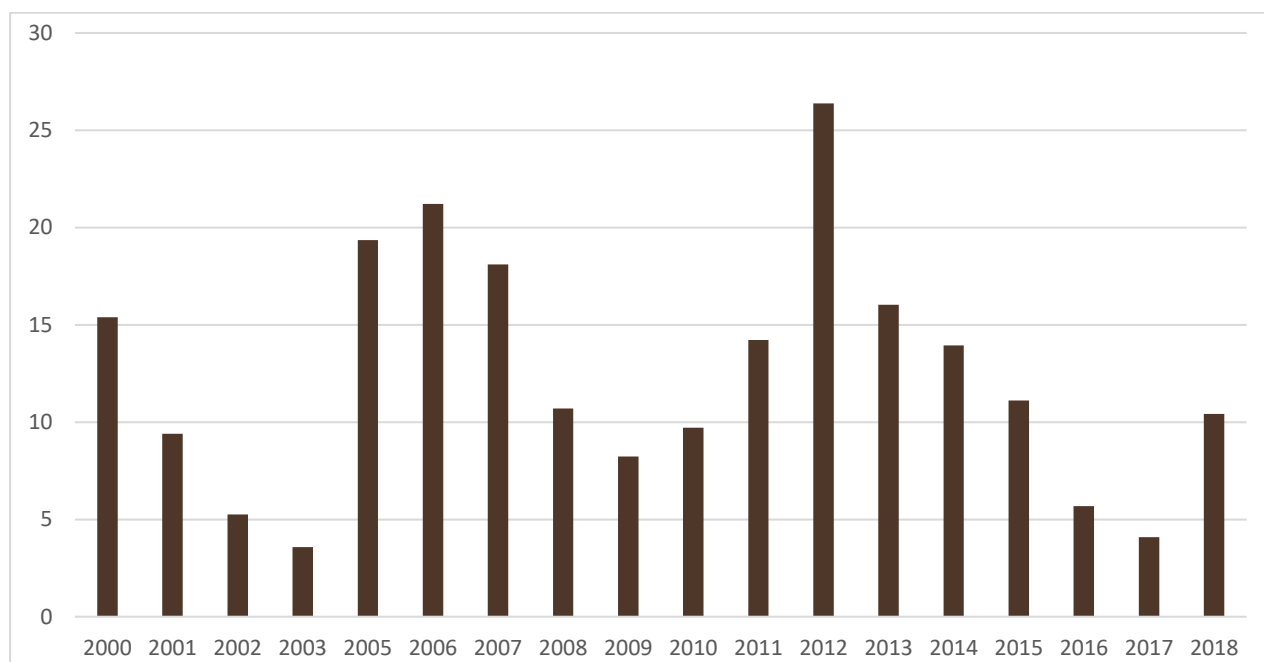
Figur 24: Talet på konsesjonssaker behandla av kommunane i 2018 med grunnlag i forskrift etter konsesjonslova § 7, fordelt på fylka.

Som vi ser av figur 25, er det stor variasjon mellom åra med omsyn på talet på saker som blir behandla i kommunane med nedsett konsesjonsgrense. Det er viktig å vere merksam på at det frå eit år til det neste kan vere skilnad på talet på kommuner som har slik forskrift.

Figur 25: Søknader om konsesjon som følgje av at kommunen har innført forskrift etter konsesjonslova § 7, talet på innvilga og avslåtte saker i perioden 2000-2018.

Figur 26 viser at andelen avslåtte konsesjonssaker med opphav i kommunal forskrift varierer i perioden 2000-2018. I åra etter 2012 har det vore ein nedgang i andelen avslåtte saker, men i 2018 har andelen igjen økt.

Figur 26: Andelen konsesjonssaker med heimel i kommunal forskrift avslåtte i perioden 2000-2018.

4.5. Nedsett konsesjonsgrense – slektskapsunntaket sett ut av kraft

Ei endring i konsesjonslova, sett i kraft 1.7.2009, gjer det mogleg for kommunane å innføre forskrift som òg sett slektskapsunntaket i konsesjonslova (§ 5 første ledd nr. 1) ut av kraft. Dette inneber at nære slektningar av tidlegare eigar må søke konsesjon dersom dei ønskjer å nytte ein tidlegare heilårsbustad til fritidsformål.

Tabell 14: Talet på kommunar med forskrift som sett konsesjonslova § 5 nr. 1 ut av kraft, og saker behandla etter denne regelen i perioden 2012-2018.

	Kommunar med forskrift	Innvilga	Avslått	Saker i alt
2012	8	14	2	16
2013	11	17	0	17
2014	10	9	0	9
2015	6	2	0	2
2016	6	15	0	15
2017	8	9	2	11
2018	7	1	5	6

Som vi kan sjå av tabellen, behandlar kommunane relativt få slike saker kvart år, så det er vanskeleg å seie noko om utviklinga for denne sakstypen.

5 Kvalitet på talmaterialet

5.1 Foreløpige og endelege tal

Fristen for foreløpig rapportering er 15. februar, og for endeleg rapportering er fristen i juni. I år var det 398 av 422 kommunar (94 prosent) som hadde rapportert ved foreløpig rapporteringsfrist, jf. tabell 15. Som tidlegare år har det vore endringar i tala i tida frå foreløpig til endelege tal. Denne gongen gjekk tala for omdisponering overraskande nok noko ned frå foreløpig til endeleg rapportering. Dette skuldast mindre justeringar frå nokre kommunar.

Tabell 15: Andel kommunar som har rapportert, tal på dekar omdisponert areal, samt prosentvis endring mellom foreløpige og endelege tal, 2005 – 2018. NB: Tala inkluderer alle formål (areal til skogplanting inkludert).

År	Foreløpige tal				Endelege tal				Endelege tal i % av foreløpige		
	Andel kommunar	Omdisp etter jordlov	Omdisp etter PBL	Sum jordlov og PBL	Andel kommunar	Omdisp etter jordlov	Omdisp etter PBL	Sum jordlov og PBL	Jordlov	PBL	Sum jordlov og PBL
2005	77 %	4 052	10 467	14 519	96 %	4 438	13 510	17 948	110 %	129 %	124 %
2006	87 %	4 196	8 499	12 695	99 %	4 785	9 352	14 137	114 %	110 %	111 %
2007	92 %	4 345	10 521	14 866	98 %	4 456	10 986	15 442	103 %	104 %	104 %
2008	89 %	3 875	12 640	16 515	99 %	4 040	12 402	16 442	104 %	98 %	100 %
2009	88 %	3 395	11 117	14 512	98 %	3 607	11 557	15 164	106 %	104 %	104 %
2010	92 %	3 562	9 749	13 311	97 %	2 999	9 908	12 906	84 %	102 %	97 %
2011	94 %	2 400	7 752	10 152	99 %	2 660	8 325	10 985	111 %	107 %	108 %
2012	93 %	2 385	8 477	10 862	98 %	2 428	9 211	11 639	102 %	109 %	107 %
2013	93 %	2 335	7 615	9 950	99 %	2 587	7 639	10 226	111 %	100 %	103 %
2014	90 %	1 949	7 563	9 512	99 %	2 133	8 106	10 239	109 %	107 %	108 %
2015	91 %	4 140	8 432	12 572	99 %	4 054	8 723	12 777	98 %	104 %	102 %
2016	95 %	2 244	8 801	11 045	99 %	2 274	9 330	11 604	101 %	106 %	105 %
2017	94 %	2 907	5 807	8 714	97 %	2 961	6 167	9 128	102 %	106 %	105 %
2018	94 %	1 527	11 499	13 026	97 %	1 559	11 348	12 907	102 %	99 %	99 %

5.2 Endringar i rapporteringa over tid

Til og med året 2003 var kommunane pålagt å bruke saksbehandlingssystemet AJOUR for rapportering på landbruksområdet. AJOUR blei avvika før nytt system for rapportering var på plass. 2004 blei dermed eit unntaksår med omsyn til rapportering på praktisering av jord- og konsesjonslovgivinga. I åra 2002-2004 blei omdisponering etter plan- og bygningslova rapportert i KOSTRA-skjema "Kulturminner, natur og nærmiljø" (KNNM).

Rutinane for kommunane si rapportering på omdisponert areal blei lagt om frå og med 2005, noko som truleg førte til underrapportering. Landbruksdirektoratet har antatt at den markante reduksjonen i omdisponering i 2005 og 2006 sannsynlegvis skuldast omlegging av rapporteringa, samt feil og manglar i rapporteringa.

Rapporteringa for omdisponert areal i KOSTRA blei òg endra for rapporteringsåret 2010, som ei følge av at plan- og bygningslova blei endra i 2009. 2010 er det første året vi reknar med at hovudtyngda av rapporteringa skjer etter planar behandla etter ny plan- og bygningslov. Det er vanskeleg å seie om dette kan ha gitt noko utslag i kvaliteten på rapporteringa.

Dei endelege KOSTRA-tala for 2017 blei presentert i tilsvarende rapport i fjor. SSB har gjort nokre endringar på desse tala sidan da. Dette skuldast mindre justeringar frå nokre kommunar. Talet for omdisponering av dyrka jord skal derfor vere 3 894 for 2017, og ikkje 4 025 som var talet vi presenterte i fjor. Det vil si at jordvernmålet blei nådd også i 2017.

I dei kommande åra vil samanslåing av kommunar og fylke føre til store endringar i rapporteringa. I denne rapporten er Trøndelag slått saman til eitt fylke. I åra som kjem vil det bli 10 regionar, noko som vil seie at vi må gjere justeringar i einskilte tidsseriar. I denne rapporten er det fire færre kommunar som skulle ha rapportert enn året før. Dette på grunn av samanslåing. Framover vil talet på kommunar reduserast ytterlegare frå dagens 422 til 356. På lokalt og regionalt nivå vil desse endringane føre til at tala må presenterast på ein anna måte.

I den politiske plattformen til regjeringspartia, «Granavoldenplattformen», blir det slått fast at det ikkje skal gjerast ytterlegare liberalisering i jord- og konsesjonslovgivinga. Regjeringa vil sette ned ei lovutval med formål å samle landbrukslovgivinga i færre og meir oversiktlege lovar, men utan politikkenningar. Plattformen legg ikkje opp til endringar som vil få verknad for rapporteringa gjennom KOSTRA.

5.3 Om rapporteringa for 2018

Ved endeleg rapporteringsfrist for 2018 var det 11 kommunar som ikkje hadde rapportert. Det gir ein svarprosent på 97 prosent, noko som er på linje med 2017-tala. Vi må likevel tilbake til 2010 for å finne tilsvarende låg svarprosent. Ved frist for endeleg rapportering i juni, mangla det rapportering frå desse kommunane:

- Nes (Buskerud)
- Sirdal (Vest-Agder)
- Eidfjord (Hordaland)
- Naustdal (Sogn og Fjordane)
- Midsund (Møre og Romsdal)
- Snillfjord (Trøndelag)
- Fosnes (Trøndelag)
- Tjeldsund (Nordland)
- Evenes (Nordland)
- Røst (Nordland)
- Andøy (Nordland)

Tre av disse kommunane (Snillfjord, Tjeldsund og Evenes) unnlèt også i fjor å svare på KOSTRA-rapporteringa. Den låge svarprosenten er eit problem med tanke på kor små marginar vi spiller på rundt det å nå jordvernmålet. Underrapportering frå enkelte kommunar kan bety at vi får eit tal på omdisponering som ikkje er nøyaktig nok for å kunne måle måloppnåing. SSB og NIBIO sin rapport om faktisk nedbygging av jordbruksareal syner likevel at det er godt samsvar mellom KOSTRA-tala på omdisponering og kor mykje areal som faktisk blir bygd ned.

Tala for omdisponering i 2018 er dei beste vi har hatt nokon gong, og fortset trenden frå åra før. I og med at tala for 2017 har blitt justert ned, er 2018 det andre året på rad at vi når jordvernmålet. Med tanke på at det er så mange kommunar som ikkje har rapportert innan fristen, så er det likevel ein moglegheit for at tala for 2018 vil justerast opp i løpet av året.

Moglege feilkjelder i rapporteringa kan vere feil oppgitt storleik på areal, tal og utfall av saker i rapporteringa frå dei ulike kommunane. KOSTRA er det beste verktøyet vi har for å måle korleis vi ligg an med tanke på å nå jordvernmålet, og for å følgje utviklinga i kommunane si behandling av sakar etter jord- og konsesjonslov. Derfor er det viktig at desse tala reflekterer den faktiske situasjonen best mogleg. Jordvernmålet har stor politisk merksemd, og spesielt derfor er det negativt når tala blir endra etter offentliggjerung av endelege tal.

Kvalitetssikring av rapporteringa skjer i regi av SSB. SSB gjennomfører maskinelle kontrollar av innsendte skjema, og purrar på kommunar der skjema manglar, eller skjemaet er ufullstendig utfyllt. Fylkesmennene gjer også ein jobb med å kvalitetssikre dei kommunevise tala og gir SSB tilbakemelding på kommunar der dei mistenker at rapporteringa kan vere feil. Det er store skilnader i korleis fylkesmennene gjer denne jobben, og det kan derfor vere behov for betre rettleiing på dette området.

Det er uvisst kor mykje jordbruksareal som blir godkjent brukt til andre formål gjennom enkeltsaksbehandling med grunnlag i kommuneplan. For å skaffe ei betre oversikt over den faktiske nedbygginga og sikre ei grundigare saksbehandling, meiner vi at virkeområdet til jordlova §§ 9 og 12 bør endrast. Dette foreslo Landbruksdirektoratet også i rapporten «Vernebestemmelsene i jordloven»¹ i 2016. Føresegna bør gjelde heilt til ein reguleringsplan føreligg. Slik kan ein unngå at jordbruksareal blir tatt i bruk til andre formål i kommuneplan og gradvis blir bygd ned utan ei grundig behandling i reguleringsplan eller etter jordlova.

Landbruket sjølv står for 22 prosent av den årlege nedbygginga av jordbruksareal². På oppdrag frå Landbruks- og matdepartementet arbeider Landbruksdirektoratet no med ei utgreiing om kva for endringar som kan gjerast i lovgivinga for å gi landbruksstyresmaktane eigna verktøy for å redusere landbruket si eiga nedbygging av dyrka og dyrkbar jord. Ei eventuell melde- eller søknadsplikt vil også gjere det mogleg å registrere denne typen nedbygging i KOSTRA, noko som vil heve kvaliteten på desse tala.

Dyrkbar jord er areal som ved nydyrking kan oppfylle krava til fulldyrka jord og som held krava til klima og jordkvalitet for plantedyrking. Areal som berre kan dyrkast opp til overflatedyrka jord er altså ikkje med. Etter jordlova § 9 skal ikkje dyrkbar jord disponerast slik at ho ikkje blir eigna til jordbruksproduksjon i framtida. Kommunane rapporterer på omdisponering av dyrkbar jord gjennom KOSTRA. Dei siste ti åra viser rapporteringa at det har blitt omdisponert drygt 5 000 dekar dyrkbart areal kvart år i gjennomsnitt.

Kva for areal som regnast som dyrkbart og som difor omfattast av føresegna i jordlova avhenger av om arealet er klassifisert som dyrkbar jord. Dette er areal som blei vurdert som dyrkbart ved førstegangskartlegginga ved etablering av økonomisk kartverk. Kartlegginga pågjekk frå midten av 60-talet og fram til 1990. Eit sett med kriterium avgjorde om eit areal kunne klassifiserast som dyrkjingsjord eller ikkje. Blant anna var det minsteareal for kva som blei kartlagt av jord avhengig av både avstand til veg og allereie fulldyrka jord. Kartlaget «Dyrkbar jord» blir oppdatert årleg frå AR5 ved at tidlegare fulldyrka areal som til dømes har grodd igjen er lagt inn som dyrkbar jord, medan område som er bygd ned eller dyrka opp er tatt ut.

Ei utgreiing presentert av NIBIO i 2017³ syner at berre 54 % av alt areal som blei nydyrka i perioden 2006 til 2016 var klassifisert som dyrkbar jord. Det vil seie at nesten halvparten av alt areal som blei nydyrka i perioden var oppdyrking av anna type areal. Dette er areal som openbart kan nyttast til nydyrking, men som likevel ikkje er juridisk beskytta av jordlova si føresegn om omdisponering. Etter det direktoratet veit finns det ikkje ei oversikt over kor mykje slikt areal som blir bygd ned kvart år. Sett i samanheng med at heller ikkje areal som kan dyrkast opp til overflatedyrka jord blir rekna som dyrkbar jord, så er det truleg at det årleg byggast ned store areal som kunne vært brukt til oppdyrking av nye jordbruksareal.

Det kan altså synest som at det ikkje er heilt samsvar mellom kva for areal som er klassifisert som dyrkbar jord, og kva for areal som faktisk kan nyttast til nydyrking. Det kan tyde på at vi har meir dyrkbart areal i Noreg enn det som er kartlagt i dag. Direktoratet tykkjer det er behov for meir kunnskap rundt denne problemstillinga. Vi foreslår difor at det i første omgang blir skissert kva for moglegheiter som finst for å gjere analyser av omfanget av areal som kan nyttast til nydyrking, men som likevel ikkje er kartlagt som dyrkbar jord. I neste omgang kan ein eventuelt nytte denne kunnskapen til å kartlegge omfanget av slike areal, og korleis dei fordeler seg geografisk.

¹ Rapport 21/2016, Vernebestemmelsene i jordloven, s. 21.

² Statistisk sentralbyrå. «Nedbygging av jordbruksareal. En kartbasert undersøkelse av nedbygging og bruksendringer av jordbruksareal», rapp.nr. 2017/14.

³ NIBIO-notat – Tilleggsutredning knyttet til kostnadseffektivitet og klimaeffekter av forbud mot nydyrking av myr, s. 4.

Kvart år står enkeltsaker handsama etter jordlova for drygt 20 % av omdisponeringa av dyrka jord. Dei siste ti åra er rundt 1 300 dekar dyrka jord årleg omdisponert etter jordlova. Slike sakar blir som oftast også behandla som dispensasjon etter plan- og bygningslova. KOSTRA syner at det i 2017 blei innvilga over 15 000 dispensasjonar. Innvilga dispensasjonar utgjer om lag 20 prosent av alle innvilga byggesøknader. I ei undersøking gjennomført av Riksrevisjonen i 2018 peiker på at mykje bruk av dispensasjonar kan svekke legitimiteten til arealplanar. Riksrevisjonen meiner at det er naudsynt med betre kunnskap om innhaldet i innvilga dispensasjonar frå vedtekne planar og planføresegner. Landbruksdirektoratet støtter dette, og meiner at ein strengare dispensasjonspraksis etter plan- og bygningsloven også vil kunne ha potensiale for å føre til at mindre jordbruksareal blir omdisponert etter jordlova.

Mange kommunar har urealiserte reguleringsplanar som medfører omdisponering av dyrka jord. Sjølv om planane ikkje er realiserte, ønsker mange kommunar ikkje å føre tilbake desse areala til LNFR-område i fall dei kan få bruk for dei ved eit seinare høve. Desse areala utgjer tilsaman ein betydeleg del av jordressursane.

For at kommunane skal få eit auka insentiv for å tilbakeføre jordbruksareal som er omdisponert til anna formål, men der planane ikkje er realiserte, har Landbruksdirektoratet foreslått at tilbakeførte areal også skal rapporterast via KOSTRA. Nytt spørsmål vil truleg være på plass i KOSTRA-skjemaet for rapporteringsåret 2020. Tilbakeført jordbruksareal skal ikkje gjere utslag for omdisponeringstala det året arealet tilbakeførast, men skal trekkjast frå dei historiske omdisponeringstala.

Frå 1. januar 2018 trådde ei ny endring i jordlova § 2 i kraft (jf. prop. 97 L (2016-2017)). Dette fører med seg at tiltak med konsesjon etter energiloven § 3-1, vassressursloven eller vassdragsreguleringsloven ikkje lenger skal behandlast etter jordlova. Dette vil igjen føre til at dyrka og dyrkbar jord som blir omdisponert til denne typen tiltak, ikkje lenger rapporterast via KOSTRA. Landbruksdirektoratet har i samarbeid med NVE og SSB funne ei ny rapporteringsrutine for å innhente tala. Tala vil framover bli registrert av utbygger og rapportert til NVE. NVE vil sende dei vidare til SSB, som vil publisere dei samstundes med KOSTRA-tala. Omdisponering som følgje av konsesjonspliktige energitiltak vil på denne måten inngå i det årlege KOSTRA-talet over omdisponert dyrkbar jord, som utgjer bakgrunnen for det nasjonale jordvernmålet. Det skal likevel komme tydeleg fram at dette ikkje er omdisponering vedtatt av kommunen.

5.4 Konkrete tiltak

I dette kapitlet har Landbruksdirektoratet foreslått fleire tiltak for å betre kvaliteten i KOSTRA-rapporteringa og redusere omfanget av omdisponering av dyrka og dyrkbar jord:

- Styrke rettleiinga på korleis fylkesmennene skal kvalitetssikre KOSTRA-tala. Slik kan ein tryggje at desse oppgåvene blir gjort meir einskapleg på tvers av embeta.
- Endre verkeområdet til jordlova §§ 9 og 12 slik at omdisponering av jordbruksareal berre kan skje gjennom handsaming etter jordlova eller ved utarbeiding av reguleringsplan.
- Skissere kva for moglegheiter det finst for å gjere analyser av omfanget av areal som kan nyttast til nydyrking, men som likevel ikkje er kartlagt som dyrkbar jord.
- Sørge for ein strengare dispensasjonspraksis etter plan- og bygningslova. Dette kan føre til at mindre areal blir omdisponert etter jordlova også.
- Nytt spørsmål i KOSTRA-skjema om tilbakeført areal.
- Ny rapporteringsrutine på for å hente in tal på areal omdisponert etter energiloven § 3-1, vassressursloven eller vassdragsreguleringsloven.

KOSTRA SKJEMA 32 - FORVALTNING AV LANDBRUKSAREAL - ENDELEGE TAL PER 15.6.2019

Manglende kommunar: Nes (Buskerud), Sirdal (Vest-Agder), Eidfjord (Hordaland), Naustdal (Sogn og Fjordane), Midsund (Møre og Romsdal), Snillfjord (Trøndelag), Fosnes (Trøndelag), Tjeldsund (Nordland), Evenes (Nordland), Røst (Nordland) og Andøy (Nordland)

OMDISPONERING AV DYRKA OG DYRKBAR JORD 2018 (DEKAR)

	Sum jordlov og plan- og bygningslov			Jordlov			Plan- og bygningslov		
	Omdisponering av dyrka og dyrkbar jord til andre formål enn landbruk	Omdisponering av dyrka jord til andre formål enn landbruk	Omdisponering av dyrkbar jord til andre formål enn landbruk	Omdisponering av dyrka og dyrkbar jord til andre formål enn landbruk etter jordloven	Omdisponering av dyrka jord til andre formål enn landbruk etter jordloven	Omdisponering av dyrkbar jord til andre formål enn landbruk etter jordloven	Omdisponering av dyrka og dyrkbar jord til andre formål enn landbruk etter plan- og bygningsloven	Omdisponering av dyrka jord til andre formål enn landbruk etter plan- og bygningsloven	Omdisponering av dyrkbar jord til andre formål enn landbruk etter plan- og bygningsloven
2016	11 699	6 337	5 362	1 931	1 199	732	9 768	5 138	4 630
2017	8 779	4 025	4 754	2 612	914	1 697	6 167	3 110	3 057
2018	12 573	3 561	9 012	1 226	766	460	11 348	2 795	8 553
Østfold	242	176	66	86	85	1	156	92	64
Akershus/Oslo	5 835	592	5 242	45	32	14	5 789	561	5 229
Hedmark	992	214	778	110	52	58	883	162	721
Oppland	516	116	400	50	40	10	466	76	390
Buskerud	221	150	71	60	55	5	161	95	67
Vestfold	738	267	470	19	19	0	719	249	470
Telemark	110	57	53	6	5	2	103	52	51
Aust-Agder	59	17	42	37	12	25	22	5	17
Vest-Agder	49	40	8	13	12	1	36	28	7
Rogaland	509	401	107	34	28	6	475	373	102
Hordaland	665	238	427	89	49	40	576	189	387
Sogn og Fjordane	259	180	80	34	31	3	225	149	77
Møre og Romsdal	415	183	232	106	81	25	309	102	207
Trøndelag	990	502	488	161	96	66	829	406	423
Nordland	495	256	239	153	86	67	342	170	172
Troms	415	144	271	196	69	127	219	76	144
Finnmærk	65	27	38	27	15	12	38	12	26

Vedlegg I: KOSTRA-tal

OMDISPONERING - JORDLOVA					
	Kommunar som har behandla søknader om omdisponering etter jordlova	Tal på søknader om omdisponering etter jordlova innvilga	Tal på søknader om omdisponering etter jordlova avslått	Tal på søknader om omdisponering etter jordlova i alt	Avslag %
2016	279	999	134	1 133	11,8 %
2017	272	933	153	1 086	14,1 %
2018	267	865	120	985	12,2 %
Østfold	5	11	0	11	0,0 %
Akershus/Oslo	15	35	4	39	10,3 %
Hedmark	18	72	4	76	5,3 %
Oppland	16	40	1	41	2,4 %
Buskerud	11	39	4	43	9,3 %
Vestfold	4	22	1	23	4,3 %
Telemark	7	8	5	13	38,5 %
Aust-Agder	8	13	1	14	7,1 %
Vest-Agder	11	20	0	20	0,0 %
Rogaland	13	33	2	35	5,7 %
Hordaland	28	74	20	94	21,3 %
Sogn og Fjordane	17	42	7	49	14,3 %
Møre og Romsdal	25	90	12	102	11,8 %
Trøndelag	38	112	24	136	17,6 %
Nordland	20	133	16	149	10,7 %
Troms	4	98	15	113	13,3 %
Finnmark	38	23	4	27	14,8 %

DELING AV EIENDOM - JORDLOVA						
	Kommunar som har behandla søknader om deling av eiendom etter jordlova	Tal på søknadar om deling av eiendom innvilga	Tal på søknader om deling innvilga der formål er tilleggsjord til anna landbrukseiendom	Tal på søknadar innvilga av omsyn til tilbusetting i området	Tal på søknadar om deling av eiendom avslått	Tal på søknadar om deling av eiendom i alt
2016	386	3 577	557	589	321	3 898
2017	357	3 352	627	590	298	3 650
2018	358	3 086	599	551	273	3 359
Østfold	12	67	7	1	3	70
Akershus/Oslo	20	87	30	24	10	97
Hedmark	22	302	113	74	31	333
Oppland	25	214	43	36	18	232
Buskerud	17	269	29	30	12	281
Vestfold	8	92	31	1	4	96
Telemark	18	156	22	40	14	170
Aust-Agder	13	123	25	18	12	135
Vest-Agder	14	135	18	48	11	146
Rogaland	21	102	32	20	17	119
Hordaland	26	132	18	18	20	152
Sogn og Fjordane	21	127	19	34	6	133
Møre og Romsdal	34	205	34	48	16	221
Trøndelag	43	420	73	42	46	466
Nordland	35	356	35	38	24	380
Troms	21	256	16	76	22	278
Finnmark	8	43	54	3	7	50

DRIVEPLIKT								
	Kommunar som har behandla søknadar om fritak frå driveplikt	Søknadar innvilga med varig fritak frå driveplikta	Søknadar avslått	Søknadar i alt	Pålegg om driveplikt etter jordlova §8 tredje ledd	Pålegg om bortleie	Pålegg om skogplanting	Pålegg om tiltak av omsyn til kulturlandskape t
2016	17	21	9	30	3	3	0	1
2017	21	15	14	29	11	9	0	2
2018	10	12	7	19	12	8	0	3
Østfold	0	0	0	0	0	0	0	0
Akershus/Oslo	1	0	1	1	0	0	0	0
Hedmark	1	4	1	5	0	0	0	0
Oppland	0	0	0	0	2	0	0	0
Buskerud	0	0	0	0	2	0	0	2
Vestfold	0	0	0	0	0	0	0	0
Telemark	0	0	0	0	0	0	0	0
Aust-Agder	0	0	0	0	0	0	0	0
Vest-Agder	0	0	0	0	0	0	0	0
Rogaland	0	0	0	0	1	1	0	0
Hordaland	0	0	0	0	0	0	0	0
Sogn og Fjordane	2	0	3	3	0	0	0	0
Møre og Romsdal	2	3	2	5	2	2	0	1
Trøndelag	2	3	0	3	1	1	0	0
Nordland	2	2	0	2	3	3	0	0
Troms	0	0	0	0	1	1	0	0
Finmark	0	0	0	0	0	0	0	0

KONSESJONSSAKAR							
Unntatt saker der søker ikkje skal oppfylle buplikt, og nullgrensesaker							
	Kommuner som har behandla søknadar om konsesjon	Antall søknadar om konsesjon innvilga utan vilkår	Antall søknadar om konsesjon innvilga med vilkår	Antall søknadar om konsesjon innvilga med vilkår om personleg buplikt	Antall søknadar om konsesjon innvilga med vilkår om upersonleg buplikt	Antall søknadar om konsesjon avslått	Antall søknadar om konsesjon i alt
2016	374	1 263	1 307	637	106	57	2 627
2017	371	1 336	1 329	735	110	58	2 723
2018	366	1 171	1 314	655	94	61	2 546
Østfold	16	34	58	34	5	1	93
Akershus/Os	17	34	38	28	2	0	72
Hedmark	22	49	246	101	6	5	300
Oppland	25	89	123	79	16	2	214
Buskerud	18	58	53	23	7	4	115
Vestfold	9	29	46	16	1	2	77
Telemark	17	51	58	47	3	5	114
Aust-Agder	15	44	41	19	3	2	87
Vest-Agder	14	72	43	19	2	6	121
Rogaland	24	45	71	30	3	3	119
Hordaland	31	114	74	38	5	4	192
Sogn og Fjor	22	43	47	32	0	1	91
Møre og Ron	30	70	53	33	9	5	128
Trøndelag	41	120	130	87	20	12	262
Nordland	34	205	137	37	4	3	345
Troms	20	66	83	27	7	5	154
Finnmark	11	48	13	5	1	1	62

KONSESJONSSAKAR FRÅ AKSJESELSKAPER				
	Kommunar som har behandla søknadar om konsesjon frå aksjeselskap er	Tal på søknadar om konsesjon frå aksjeselskap innvilga	Tal på søknadar om konsesjon frå aksjeselskap avslått	Søknadar i alt
2016	21	23	7	30
2017	39	48	10	58
2018	34	43	12	55
Østfold	3	4	0	4
Akershus/Oslo	1	1	0	1
Hedmark	2	1	1	2
Oppland	1	1	0	1
Buskerud	2	3	0	3
Vestfold	1	0	1	1
Telemark	2	2	0	2
Aust-Agder	2	1	1	2
Vest-Agder	1	0	2	2
Rogaland	0	1	0	1
Hordaland	4	6	2	8
Sogn og Fjordane	2	7	0	7
Møre og Romsdal	1	1	0	1
Trøndelag	5	4	4	8
Nordland	5	7	1	8
Troms	1	2	0	2
Finnmark	1	2	0	2

KONSESJONSSAKAR							
Der søker kunne overtatt konsesjonsfritt ved tilflytting							
	Kommunar som har behandla søknadar om konsesjon der søker ikkje kan/vil busette seg på eigedommen	Søknadar innvilga utan vilkår i alt	Søknadar innvilga med vilkår gitt i medhald av konsesjonslova §11	Av desse med vilkår om upersonleg buplikt	Av desse med vilkår om tilflytting på eit seinare tidspunkt	Søknadar avslått	Søknadar i alt
2016	153	82	202	55	118	21	305
2017	133	68	156	38	103	14	238
2018	123	106	139	28	94	16	261
Østfold	5	2	3	1	3	0	5
Akershus/Oslo	8	7	6	2	4	0	13
Hedmark	10	1	13	3	11	3	17
Oppland	12	7	15	3	12	0	22
Buskerud	8	3	13	0	13	0	16
Vestfold	2	0	5	3	1	0	5
Telemark	3	5	2	0	2	0	7
Aust-Agder	6	0	5	1	2	3	8
Vest-Agder	4	2	6	2	1	1	9
Rogaland	9	3	10	0	10	1	14
Hordaland	9	1	15	1	8	1	17
Sogn og Fjordane	5	1	6	1	4	0	7
Møre og Romsdal	14	4	16	7	11	1	21
Trøndelag	12	4	6	1	4	5	15
Nordland	11	29	12	2	4	1	42
Troms	4	1	6	1	4	0	7
Finnmark	1	36	0	0	0	0	36

"NULLGRENSESAKER"				
	Kommunar som har innført forskrift om nullgrense	Antall nullgrensesaker innvilga	Antall nullgrensesaker avslått	Antall nullgrensesaker i alt
2016	44	116	7	123
2017	49	328	14	342
2018	43	43	5	48
Østfold	3	4	0	4
Akershus/Oslo	2	0	0	0
Hedmark	1	1	0	1
Oppland	8	1	0	1
Buskerud	5	4	0	4
Vestfold	3	0	0	0
Telemark	7	14	1	15
Aust-Agder	4	9	1	10
Vest-Agder	3	0	1	1
Rogaland	1	0	0	0
Hordaland	0	0	0	0
Sogn og Fjordane	0	0	0	0
Møre og Romsdal	0	0	0	0
Trøndelag	3	1	0	1
Nordland	2	9	2	11
Troms	1	0	0	0
Finmark	0	0	0	0

"NULLGRENSESAKER"				
Slektskapsunntaket satt ut av kraft				
	Kommunar som har satt slektskapsunntaket ut av kraft ved forskrift	Søknader innvilga etter kons.lova §7 der slektskapsunntaket er satt ut av kraft	Søknader avslått etter kons.lova §7 der slektskapsunntaket er satt ut av kraft	Søknader i alt etter kons.lova §7 der slektskapsunntaket er satt ut av kraft
2016	6	15	0	15
2017	8	9	2	11
2018	7	1	5	6
Østfold	0	0	0	0
Akershus/Oslo	0	0	0	0
Hedmark	1	1	0	1
Oppland	1	0	0	0
Buskerud	3	0	0	0
Vestfold	0	0	0	0
Telemark	1	0	0	0
Aust-Agder	0	0	0	0
Vest-Agder	0	0	0	0
Rogaland	0	0	0	0
Hordaland	0	0	0	0
Sogn og Fjordane	0	0	0	0
Møre og Romsdal	0	0	0	0
Trøndelag	0	0	0	0
Nordland	0	0	0	0
Troms	1	0	5	5
Finnmark	0	0	0	0

Vedlegg II – KOSTRA skjema

Forvaltning av landbruksarealer 2018

1 Opplysninger om kommunen og ansvarlig for rapporteringen		
Kommunenr	<input type="text"/>	
Kommunens navn	<input type="text"/>	
Navn skjemaansvarlig	<input type="text"/>	
E-post skjemaansvarlig	<input type="text"/>	
Tlf nr	<input type="text"/>	
2 Omdisponering av dyrka eller dyrkbar jord etter plan- og bygningsloven i 2018. Endelig vedtatte reguleringsplaner (område- eller detaljregulering)		
Kart og hjelpemiddel for beregning av areal av dyrka og dyrkbar jord finnes i Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIOs) kartportal Kilden under Verktøy/Arealberegning i KOSTRA.		
<ul style="list-style-type: none"> • Dyrka jord omfatter fulldyrka jord (ARTYPE 21), overflatedyrka jord (ARTYPE 22) og innmarksbeite (ARTYPE 23). • Fulldyrka jord er areal som er dyrka til vanlig pløyebybde, og som kan nyttes til åkervekster eller til eng som kan fornyes ved pløying. • Overflatedyrka jord er areal som for det meste er ryddet og jevnet i overflaten, slik at maskinell høsting er mulig. • Innmarksbeite er innmarksareal som kan nyttes som beite, men som ikke kan høstes maskinelt. Minst 50 % av arealet skal være dekt av grasarter. • Dyrkbar jord er areal som ved oppdyrking kan settes i slik stand at det vil oppfylle kravene til lettbrukt eller mindre lettbrukt fulldyrka jord. • For dyrkbar jord skal det ikke tas hensyn til om det for tiden er ulønnsomt å dyrke opp jorda. 		
2.1 Har kommunen vedtatt omdisponering av dyrka eller dyrkbar jord i reguleringsplan etter plan- og bygningsloven i 2018?		
Gjelder reguleringsplaner som berører areal som ikke tidligere er regulert til andre formål enn landbruk.		
Dersom arealer tidligere regulert til landbruk omreguleres, skal de tas med.		
Areal i områderegulering skal ikke rapporteres hvis det i planen er bestemmelse med krav om senere detaljregulering. Planen skal da rapporteres det året detaljreguleringen vedtas.		
Utvidelse av tidligere vedtatte reguleringsplaner skal med, men kun det areal som ikke tidligere er regulert til andre formål enn landbruk.		
Areal skal registreres selv om det tidligere er satt av til andre formål enn LNRF i kommune(del)plan.		
☐ Ja ☐ Nei		
2.2 Oppgi areal av dyrka og dyrkbar jord som er godkjent omdisponert i reguleringsplan i 2018. Alle aktuelle reguleringsformål skal tas med i skjemaet		
Arealene oppgis med en desimal.		
	Dyrka jord, dekar, 1 desimal	Dyrkbar jord, dekar, 1 desimal
Boligbebyggelse	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Fritidsbebyggelse	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Næringsbebyggelse/virksomhet	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Offentlig eller privat tjenesteyting	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Annen bebyggelse og anlegg	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Samferdselsanlegg og teknisk infrastruktur	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Grønnstruktur	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Golfbane	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Forsvaret	<input type="text"/>	<input type="text"/>
LNFR der landbruk er utelukket	<input type="text"/>	<input type="text"/>
LNFR spredt utbygging (bolig-, fritids- eller næringsbebyggelse)	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Bruk og vern av sjø og vassdrag	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Kombinasjoner av hovedformål	<input type="text"/>	<input type="text"/>
I alt	<input type="text"/>	<input type="text"/>
3 Omdisponering av dyrka og dyrkbar jord etter jordloven § 9		
Omfatter også omdisponeringer som følge av delingsvedtak etter jordloven § 12.		
Kart og hjelpemiddel for beregning av areal av dyrka og dyrkbar jord finnes i Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIOs) kartportal Kilden under Verktøy/Arealberegning Kostra.		
<ul style="list-style-type: none"> • Dyrka jord omfatter fulldyrka jord (ARTYPE 21), overflatedyrka jord (ARTYPE 22) og innmarksbeite (ARTYPE 23). • Fulldyrka jord er areal som er dyrka til vanlig pløyebybde, og som kan nyttes til åkervekster eller til eng som kan fornyes ved pløying. • Overflatedyrka jord er areal som for det meste er ryddet og jevnet i overflaten, slik at maskinell høsting er mulig. • Innmarksbeite er innmarksareal som kan nyttes som beite, men som ikke kan høstes maskinelt. Minst 50 % av arealet skal være dekt av grasarter. • Dyrkbar jord er areal som ved oppdyrking kan settes i slik stand at det vil oppfylle kravene til lettbrukt eller mindre lettbrukt fulldyrka jord. • For dyrkbar jord skal det ikke tas hensyn til om det for tiden er ulønnsomt å dyrke opp jorda. 		
3.1 Har kommunen behandlet søknader om omdisponering av dyrka eller dyrkbar jord etter jordloven § 9 i 2018?		
Ta også med fradelinger etter jordloven § 12 som innebærer omdisponering av dyrka eller dyrkbar jord.		
☐ Ja ☐ Nei		
3.2 Oppgi antall søknader om omdisponering behandlet etter jordloven § 9 i 2018, etter resultat (vedtak):		
		Antall
Søknader innvilget, helt eller delvis	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Søknader avslått	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Søknader i alt	<input type="text"/>	<input type="text"/>
3.3 Oppgi areal av dyrka og dyrkbar jord som er godkjent omdisponert i 2018 etter jordloven:		
Dersom det i 2018 blir søkt på nytt for areal som tidligere er godkjent omdisponert, skal bare en eventuell utvidelse av arealet oppgis.		
Arealen gis opp med en desimal.		
	Dyrka jord, dekar, 1 desimal	Dyrkbar jord, dekar, 1 desimal
Boligbebyggelse	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Fritidsbebyggelse	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Næringsbebyggelse/virksomhet	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Offentlig eller privat tjenesteyting	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Annen bebyggelse og anlegg	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Samferdselsanlegg og teknisk infrastruktur	<input type="text"/>	<input type="text"/>

Grønnstruktur		
Golfbane		
Forsvaret		
Annet landbruksformål, f.eks. tilleggszoner		
Skogplanting		
Bruk og vern av sjø og vassdrag		
I alt		

4 Nydyrking
Nydyrking er fulldyrking og overflatedyrking av jord. Gjenoppdyrking av jordbruksareal som har ligget unnytta i over 30 år, regnes som nydyrking.

4.1 Har kommunen behandlet søknader om nydyrking etter jordloven § 11 andre ledd, jf. forskrift om nydyrking, i 2018?
 Ja Nei

4.2 Oppgi antall søknader behandlet i 2018, etter resultat (vedtak):
Kolonne 1 ("I alt-kolonnen") skal vise antall søknader.

For søknader innvilget med vilkår kan det settes flere vilkår i et vedtak. Søknader innvilget med vilkår ut fra miljøhensyn spesifiseres nærmere i kolonnene 2 - 5.
 Eksempel: Er en søknad innvilget med vilkår ut fra hensynet til biologisk mangfold og landskapsbildet, skal den telles med i kolonnene 1, 2 og 4.

	1. Antall søknader i alt	2. Antall vilkår satt av hensyn til biologisk mangfold	3. Antall vilkår satt ut fra hensyn til kulturminne	4. Antall vilkår satt av hensyn til landskapsbildet	5. Antall vilkår satt av hensyn til friluftsliv
Søknader innvilget uten vilkår					
Søknader innvilget med vilkår					
- av disse med redusert areal					
Søknader avslått					
Søknader i alt					

4.3 Oppgi omsøkt nydyrka areal ifølge behandlede søknader i 2018:
Dersom det i 2018 søkes på nytt for areal som tidligere er godkjent nydyrka, skal bare en eventuell utvidelse av arealet oppgis.

Avrund til nærmeste hele tall.

	Areal i alt, dekar	Areal som er registrert som A-område for biologisk mangfold, dekar	Areal som er registrert som B-område for biologisk mangfold, dekar
Omsøkt nydyrka areal i alt			
Godkjent nydyrka areal i alt			
Ikke godkjent nydyrka areal			

5 Deling av eiendom etter jordloven § 12

5.1 Har kommunen behandlet søknader om deling av eiendom etter jordloven § 12 i 2018?
 Ja Nei

5.2 Oppgi antall søknader behandlet i 2018, etter resultat (vedtak):
En søknad kan omfatte fradeling av flere tomter/arealer. Dersom deling har medført omdisponering av dyrka eller dyrkbar jord, skal det også rapporteres under punkt 3.

	Antall	Antall
Søknader innvilget (helt eller delvis) i alt		
- av disse med formål tilleggsjord til annen landbruksseiendom		
- av disse innvilget av hensyn til bosettingen i området etter § 12 fjerde ledd		
Søknader avslått		
Søknader i alt		

6 Driveplikt. Avgjørelser i 2018, etter resultat (vedtak)
Eier av jordbruksareal har driveplikt i tråd med jordloven § 8.

6.1 Har kommunen behandlet søknader om varig fritak fra driveplikt etter jordloven § 8 a i 2018?
 Ja Nei

6.2 Oppgi antall søknader behandlet etter jordloven § 8 a i 2018, etter resultat (vedtak):

	Antall
Søknader innvilget med varig fritak fra driveplikten	
Søknader avslått	
Søknader i alt	

6.3 Har kommunen gitt pålegg etter jordloven § 8 tredje ledd i 2018, som følge av brudd på driveplikten?
 Ja Nei

6.4 Oppgi antall vedtak om å gi pålegg etter jordloven § 8 tredje ledd i 2018, som følge av brudd på driveplikten:
Mislighold av driveplikten etter tidligere bestemmelser i konsesjonsloven § 5 annet ledd og odelsloven § 27 følges opp etter nye regler i jordloven.

Antall vedtak:

6.5 Oppgi antall pålegg gitt i vedtak i spørsmål 6.4 etter type:

	Antall
Pålegg om bortleie	
Pålegg om skogplanting	
Pålegg om tiltak av hensyn til kulturlandskapet	

7 Konsesjonsloven. Rapportering for avgjørelser i 2018

7.1 Har kommunen behandlet søknader om konsesjon i medhold av konsesjonsloven i 2018? Gjelder alle konsesjonsseknader untatt saker der søker ikke skal oppfylle boplikta ("slektskapskonsesjon" - rapporteres under spørsmål 7.5 og 7.6), og untatt saker om nedsatt konsesjonsgrense ("nullgrensesaker" - rapporteres under spørsmål 8)
 Ja Nei

7.2 Oppgi antall søknader etter konsesjonsloven behandlet i 2018, etter resultat (vedtak):
Gjelder alle konsesjonsseknader, untatt saker der søker ikke skal oppfylle boplikten og untatt "nullgrensesaker".

	Antall	Antall
Søknader innvilget uten vilkår i alt		
Søknader innvilget med vilkår gitt i medhold av konsesjonsloven § 11		
Av disse:		

- Med vilkår om personlig boplikt		
- Med vilkår om upersonlig boplikt		
Søknader avslått		
Søknader i alt		
7.3 Konesjon til aksjeselskap (AS/ASA) i 2018. Har noen av konesjons sakene i spørsmål 7.2 omhandlet eiendommer med mer enn 25 dekar fulldyrka og overflatedyrka jord, og/eller mer enn 500 dekar produktiv skog, der aksjeselskap står som søker?		
☐ Ja ☐ Nei		
7.4 Oppgi antall søknader om konesjon fra aksjeselskap behandlet i 2018, etter resultat (vedtak). Gjelder søknader der konesjonseiendommen har mer enn 25 dekar fulldyrka og overflatedyrka jord, og/eller mer enn 500 dekar produktiv skog.		
Søknader innvilget (med eller uten vilkår)		Antall
Søknader avslått		
Søknader i alt		
7.5 Har kommunen behandlet søknader om konesjon i medhold av konesjonsloven § 9 siste ledd ("slektskapskonesjon") i 2018?		
Fra 1.7.2009 er adgangen til å søke om fritak fra lovbestemt boplikt bortfalt. Nye regler er innført slik at den som ikke skal bosette seg på eiendommen må søke konesjon. Slike saker rapporteres her i spørsmål 7.5 og 7.6.		
☐ Ja ☐ Nei		
7.6 Oppgi antall søknader etter konesjonsloven § 9 siste ledd ("slektskapskonesjon") behandlet i 2018, etter resultat(vedtak):		
Dette er saker der søker kunne overtatt konesjonsfritt ved å bosette seg på eiendommen, men dersom søker ikke skal bosette seg på eiendommen må vedkommende søke om konesjon.		
Søknader innvilget uten vilkår i alt	Antall	Antall
Søknader innvilget med vilkår gitt i vedtak i medhold av konesjonsloven § 11		
Av disse:		
- Med vilkår om upersonlig boplikt		
- Med vilkår om tilflytting på et senere tidspunkt		
Søknader avslått		
Søknader i alt		
8 Søknader etter konesjonsloven i forbindelse med nedsatt konesjonsgrense, "nullgrensesaker", i 2018		
8.1 Har kommunen innført forskrift om nedsatt konesjonsgrense ("nullgrense") etter konesjonsloven § 7?		
☐ Ja ☐ Nei		
8.2 Oppgi antall søknader avgjort i 2018 etter konesjonsloven § 7 etter resultat (vedtak):		
Gjelder alle kommuner med forskrift etter konesjonsloven § 7.		
Søknader innvilget		Antall
Søknader avslått		
Søknader i alt		
8.3 Har kommunen innført forskrift etter konesjonsloven § 7 som setter slektskapsunntaket i konesjonsloven § 5 første ledd nr. 1 ut av kraft?		
☐ Ja ☐ Nei		
8.4 Oppgi hvor mange søknader under spørsmål 9.2 som gjelder nær slekt		
Gjelder bare kommuner som har satt konesjonsloven § 5 første ledd nr. 1 (slektskapsunntaket) ut av kraft ved forskrift.		
Søknader innvilget		Antall
Søknader avslått		
Søknader i alt		
9 Merknader		
Dette er et åpent felt til eventuelle kommentarer om ting som er uklare, hvilke opplysninger som hentes inn, omfang eller utforming av skjemaet o.l., som kan bidra til å gjøre skjemaet og spørsmålene bedre		
<div style="border: 1px solid black; height: 100px;"></div>		

LANDBRUKSDIREKTORATET OSLO

POSTADRESSE:
Postboks 1450 Vika, 0116 Oslo

BESØKSADRESSE:
Stortingsgt. 28, 0161 Oslo

TELEFON: 78 60 60 00

E-POST: postmottak@landbruksdirektoratet.no

LANDBRUKSDIREKTORATET ALTA

BESØKSADRESSE:
Løkkeveien 111, 9510 Alta

www.landbruksdirektoratet.no